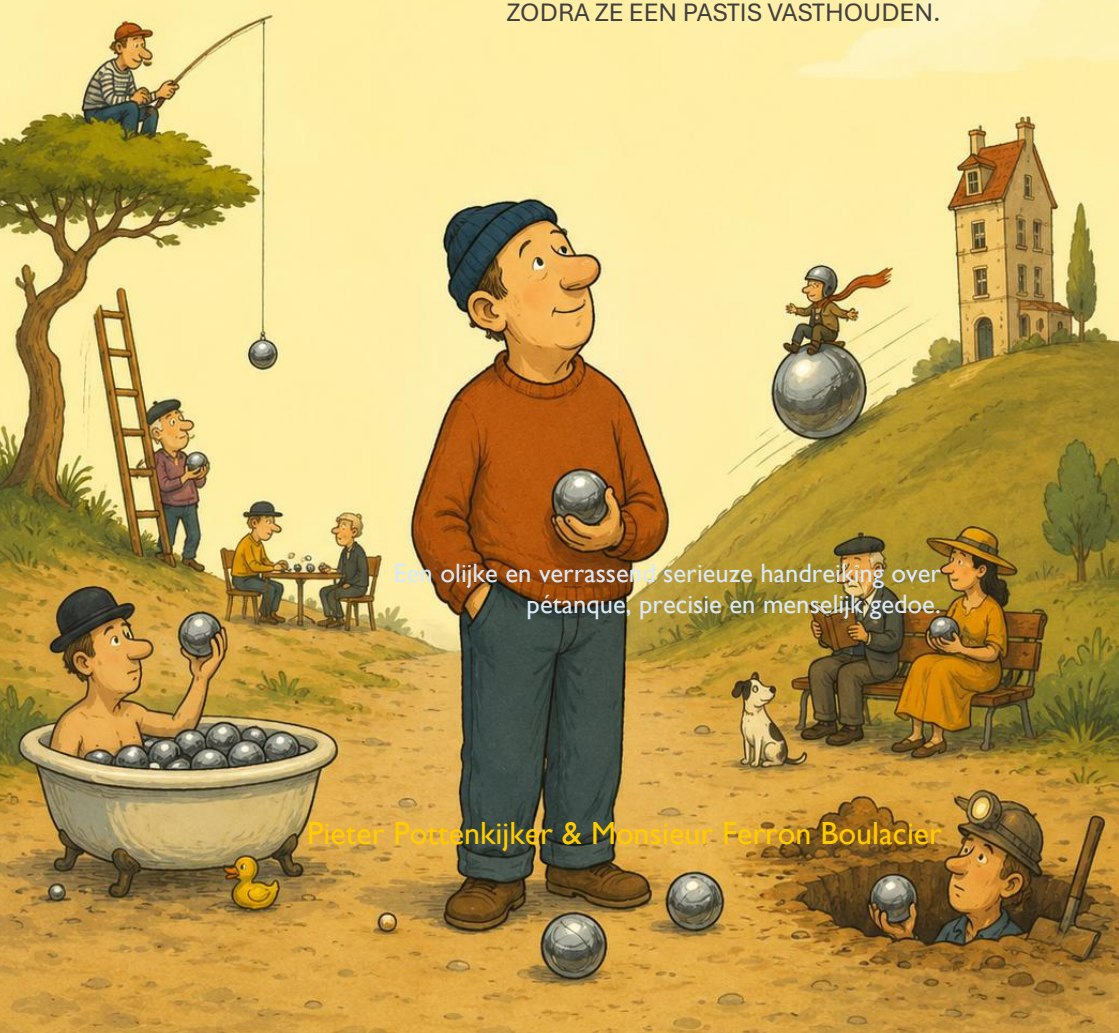
AU GRAND JOUR SUR LA PÉTANQUE – IN VOL DAGLICHT OVER DE PÉTANQUE.

PIETERS DAGLICHT OVER HET FENOMEEN VAN STALEN BALLEN, KLEINE BUTJES EN MANNEN DIE INEENS FRANS GAAN PRATEN ZODRA ZE EEN PASTIS VASTHOUDEN.

Een olijke en verrassend serieuze handreiking over pétanque, precisie en menselijk gedoe.

Pieter Pottenkijker & Monsieur Ferron Boulacier

AU GRAND JOUR SUR LA PÉTANQUE – IN VOL DAGLICHT OVER DE PÉTANQUE.

Een olijke en verrassend serieuze handreiking over pétanque, precisie en menselijk gedoe.

Tekst & idee: Peter Paul J. Doodkorte
Omslag en foto's: CHATGTP

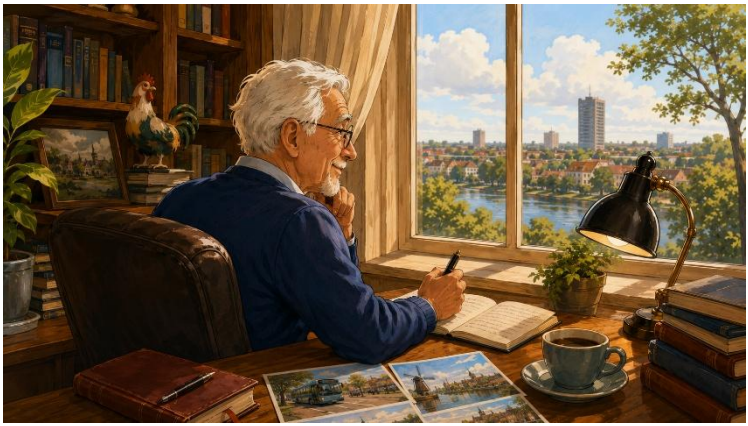
Met voorafgaande toestemming van de schrijver mag alles uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook.

Uitgeverij De Overkant
Ringvaarpark 1
2907 LH Capelle aan den IJssel
De-overkant@doodkorte.nl

9789083723211

Inhoud

Voorwoord 3
De beginner die dacht dat het wel meeviel 8
De grote vraag: leggen of schieten? 14
Het kleine houten lot 22
Het begin dat iedereen onderschat 29
De man die alleen maar moest plaatsen 36
De aristocraat van het grind 44
De infanterist van het grind 52
De man tussen twee waarheden 61
De metalen metgezellen 69
De laatste boule 76
Epiloog: Parels op grind 82
Over de schrijver 90
Bibliografie 95

Voorwoord

Pieter Pottenkijker dacht vooruit.

Niet een beetje, maar professioneel. Waar anderen vooruitdenken tot aan komende donderdag en hooguit tot de houdbaarheidsdatum van de yoghurt, denkt Pieter met gemak tot voorbij de volgende zomer, via een omweg langs de geschiedenis van het schroefje in de tolpoort van Vierzon. Hij is tenslotte chroniqueur, veldonderzoeker van het alledaagse en parttime archeoloog van menselijk gedoe.

En nu, uitgerekend nu, heeft hij zijn vizier gezet op het meest onderschatte risico van de moderne beschaving: het Krasse Knarren Boulestoernooi op camping Domaine Sainte Marie.

Een toernooi op glad ijs – pardon, grind

Laten we eerlijk zijn: de meeste deelnemers aan het Krasse Knarren Boulestoernooi weten twee dingen zeker.

Ten eerste: het gaat om de gezelligheid. Ten tweede: zijzelf zijn, bij nader inzien, een stuk beter dan de uitslag doorgaans doet vermoeden.

Wat ze níet weten, zo vermoedt Pieter met lichte huiver, is wat het spel in de kern eigenlijk is. Niet het werpen van stalen ballen, dat kan elke peuter met toegang tot een gereedschapskist, maar de finesse van het plaatsen, het lezen van het terrein, het beheerst schelden op kiezels en het begrijpen van dat kleine butje dat altijd nét ergens anders ligt dan je ego dacht.

Wil het Krasse Knarren Boulestoernooi ooit een serieuze kans maken op iets dat in de verste verte lijkt op internationale status – of desnoods op een vermelding in de regio-editie van een huis-aan-huisblad – dan moet er iets gebeuren aan het kennisniveau van de deelnemers. De meeste knarren kennen het spel net zo diepgaand als hun eigen gebruiksaanwijzing voor de caravan: vluchtig, selectief en vooral op basis van wat de buurman ooit heeft gezegd.

Dat kan beter, dacht Pieter.

Het Handreikingsplan

En dus vat hij een stoutmoedig plan op: hij zal een handreiking schrijven. Niet zomaar een foldertje dat men achteloos naast de barbecue legt, maar een serieuze, olijk verpakte gids voor iedereen die wel de houding heeft van een kampioen, maar nog het spelinzicht van een gemiddelde tuinflamingo.

Omdat dit een handreiking van enig niveau moet zijn, besluit Pieter iets te doen wat hij zelden doet: advies vragen. Niet aan de buurman, niet aan de bardame en zeker niet aan die ene man die altijd roept dat hij “vroeger in Frankrijk alles gewonnen heeft” maar sindsdien elke boule in de föhnkast van

de camping mist. Nee. Voor deze onderneming belt hij Monsieur Ferron Boulacier.

Monsieur Ferron Boulacier – ijzer in maatpak

Monsieur Ferron Boulacier is geen gewone boulesspeler. Er zijn gewone boulesspelers, dat zijn mensen die hun ballen in een boodschappentas vervoeren en hun meetlint kwijt zijn sinds 1998. En dan is er Ferron.

Ferron is statuur in mensenvorm, precisie op poten en onverstoorbare klasse met een pet. Met zijn stalen blik, vaste hand en bijna legendarische gevoel voor het spel lijkt hij zelf gesmeed uit ijzer en boules. Als hij de baan op loopt, schuiven zelfs de kiezels een stukje op uit respect.
Ferron is de man die meer met ijzer klapt dan een smid op zaterdag en zijn ballen legt alsof de duivel zelf het meetlint vasthoudt. Op het plein kennen ze hem van verre: pet scheef, blik strak en altijd op weg naar een worp waar een ander nog niet eens op durft te hopen. Kinderen worden stil, honden gaan spontaan zitten en de lokale pastisverkoper slaat alvast extra glaasjes in.

Hij is de koning van het grint, de keizer van de koer en de man wiens ballen altijd weten waar ze moeten zijn. Althans, dat is de versie die in de cafés wordt doorverteld, doorgaans tegen sluitingstijd, met veel gebaren en één verdacht waggelende barstoel.

Ferron is half mens, half machine, en geheel gevreesd tussen meetkoord, but en boulevard. Waar hij verschijnt, verdwijnen excuses, want niemand durft nog tegen het terrein te vloeken als Ferron zojuist op exact dezelfde kiezel een carreau heeft gelegd.

Twee heren, één missie

Pieter Pottenkijker, altijd met zijn notitieboekje en twijfels paraat, gaat met deze ijzeren halfgod in gesprek. Niet om hem te vereren – al is dat soms moeilijk te vermijden – maar om zijn kennis te stelen. Met toestemming, dat wel.

Waar Pieter zinnen weegt, weegt Ferron boules. Waar Pieter het spel bekijkt als socioloog met zonnepet, bekijkt Ferron het als chirurg met meetlint. Waar Pieter zich afvraagt waarom mannen ineens Frans gaan praten zodra ze een pastis vasthouden, antwoordt Ferron met een zachte "mais non" en intussen een perfect geplaatste boule.

Hun gesprekken zijn een wankel evenwicht tussen veldwerk en cabaret:

- Pieter stelt vragen die niemand durft te stellen, zoals: "Wanneer is een misser nog poëtisch?"
- Ferron antwoordt met demonstraties, waarbij hij tussen twee zinnen door drie boules plaatst, één schiet en en passant een illusie of twee ontmaskert.

Langzaam maar zeker verandert Pieters nieuwsgierige gekrabbel in iets dat op een handreiking lijkt. Niet het soort handreiking waarmee men in vergaderzalen elkaar het leven uit de handen vergadert, maar een echt document: helder, humorvol, en hier en daar een tikkeltje over de top, omdat de werkelijkheid dat zelf ook is.

Stalen ballen, kleine butjes en grote woorden

Zo ontstaat Pieters Daglicht over het fenomeen van stalen ballen, kleine butjes en mannen die ineens Frans gaan praten zodra ze een pastis vasthouden.

Een handreiking voor iedereen:

- Die denkt dat "cochonnet" een bijgerecht is,

- Die “ik speel op gevoel” zegt maar in feite vooral op geluk hoopt,
- Die gelooft dat meten onzin is, tot het zijn eigen punt betreft,
- En die stiekem weet dat hij op de camping liever niet wéér met 13–1 van zijn schoonbroer verliest.

Dit boek is olijk, ja. Hilarisch soms. Bij tijd en wijle overdreven, omdat de waarheid nu eenmaal beter bekt met een vleugje theater. Maar onder al die kolder zit een serieuze ondertoon: petanque is een spel dat je kunt leren, verdiepen en verfijnen. En wie het zich eigen maakt, ontdekt opeens dat er tussen but en boule een hele wereld schuilgaat van techniek, psychologie, etiquette en, vooruit, een enkel glas pastis.
Pieter Pottenkijker nodigt je uit om die wereld in te stappen. Met Ferron als ijzeren kompas, met humor als gids en met de stille hoop dat het volgende Krasse Knarren Boulestoernooi niet alleen een bron van verhalen is, maar ook – en dat mag best eens gezegd – een béter gespeeld toernooi.

Of, zoals Ferron het zelf zou zeggen, terwijl hij zijn boule oppoetst en niet eens kijkt: “On y va, hein. Maar dit keer met verstand.”

Hoofdstuk 1

De beginner die dacht dat het wel meeviel

Pieter Pottenkijker heeft een zwak voor spellen die zich onschuldig voordoen. Spellen die je aankijken met het gezicht van een zondagmiddag en pas later onthullen dat ze intussen je houding, je karakter en je zelfbeeld hebben beoordeeld. Petanque is zo'n spel. Het lijkt op het eerste gezicht niet meer dan een handvol metalen ballen, een klein houten doelballetje en een paar mensen die in de zon iets roepen over centimeters alsof daar het lot van de beschaving van afhangt. Maar wie dat denkt, heeft waarschijnlijk nog nooit geprobeerd waardig te blijven nadat zijn boule met groot zelfvertrouwen werd geworpen en vervolgens eindigde op een plek waar zelfs de tegenstander medelijden van krijgt.

Pieter laat er geen misverstand over bestaan: het spel oogt eenvoudig, maar bestaat in werkelijkheid uit een reeks subtiliteiten die je maar langzaam onder de knie krijgt. En

precies daar, vond Pieter, begint de ellende van de beginneling. Want de beginner is een optimistisch wezen. Hij denkt dat enthousiasme techniek kan vervangen, dat een vaste pols vanzelf ontstaat en dat een beetje gevoel al ongeveer hetzelfde is als beheersing. Dat is aandoenlijk. Ook onjuist.

De boule, het but en de menselijke vergissing

Laat ons klein beginnen, zoals alle grote rampen en alle degelijke inzichten klein beginnen. De boule is de metalen bal. Niet zomaar een klomp ijzer met ambitie, maar een zorgvuldig gekozen stuk gereedschap. Volgens de geschiedenis varieert het gewicht van een boule tussen 650 en 800 gram en de diameter tussen 70,5 en 80 millimeter, waarbij een goede speler zijn materiaal met zorg kiest. Met andere woorden: zelfs de bal heeft al meer zelfkennis dan sommige spelers op hun derde vakantiedag.

Dan is er het but, ook wel cochonnet, bouchon of nog een reeks andere namen, afhankelijk van streek, gewoonte en plaatselijke overmoed. Het is klein, ogenschijnlijk onschuldig, maar bezit de magnetische kracht om volwassen mensen ter plekke tot strategen, filosofen en lichte driftkoppen om te vormen. Pieter heeft mannen gezien die thuis geen spijker recht de muur in krijgen, maar rond een but ineens spreken alsof zij door de geest van Napoleon zijn aangeraakt. Het houten bolletje veroorzaakt dat. Het moet dus met enige argwaan worden benaderd.

Over equipes en andere samenlevingsvormen

Petanque, zo doceert Pieter, kent drie spelvormen: één tegen één, twee tegen twee en drie tegen drie, respectievelijk tête-à-tête, doublette en triplette. In de triplette zijn de rollen verdeeld in pointeur, milieu en tireur; in de doublette ontbreekt de middelste rol. Dat klinkt overzichtelijk, en dat is het ook, zolang men buiten beschouwing laat dat mensen in

teamverband zelden precies doen wat hun rol van hen verlangt.

De pointeur is degene die legt, de tireur degene die schiet, en de milieu hangt daar tussenin als de diplomaat van het gezelschap. Op papier is dat een elegante arbeidsverdeling. In de praktijk ontstaat er vroeg of laat een discussie die begint met “Ik zeg alleen maar dat…” en eindigt met drie mensen die tegelijk naar hetzelfde steentje wijzen alsof het een staatsrechtelijk geschil betreft. Pieter noemt dat de sociologie van het grind. Het is geen officieel begrip, maar het dekt de zaak verrassend goed.

De werpronde, waarin hoop beurtelings bezit neemt van de mens

Een werpronde begint met het trekken van de cirkel en het uitwerpen van het but, en eindigt wanneer beide teams hun boules hebben gespeeld. De cirkel heeft een doorsnede van minimaal 35 en maximaal 50 centimeter, en van daaruit wordt het spel ordelijk, reglementair en in theorie beheerst aangevangen. In theorie, ja. De praktijk is een landschap van verwachtingen, kleine triomfen, ergernis in beschaafde verpakking en het eeuwige vermoeden dat die ene kiezel persoonlijk tegen je samenspant.

Het team dat op punt ligt, dwingt de ander tot spelen, totdat één van beide geen boules meer over heeft. Daarna worden de punten geteld: alle boules die beter liggen dan de beste boule van de tegenstander leveren punten op, met een maximum van zes per werpronde. Wie dit voor het eerst hoort, zegt meestal: “O, dat is logisch.” Dat zegt men vaker vlak voordat men ontdekt dat logica en uitvoering twee totaal verschillende vakantieadressen hebben.

Een partij wordt gewonnen door het team dat als eerste dertien punten behaalt. Dat getal heeft iets definitiefs. Iets bijbels bijna. Tot twaalf kun je nog spreken van perspectief, karakter en een leerzaam proces. Bij dertien heeft iemand gewoon gewonnen en moet de ander het doen met inzichten, relativering en een te vrolijk uitgesproken "Het ging best aardig, hoor." Pieter vertrouwt die zin nooit helemaal.

De voeten, het lichaam en de nederigheid

Zoals een deskundige het met kalme strengheid uitlegt, begint goed petanque niet in de arm maar in de houding. De voeten moeten binnen de cirkel blijven en op de grond staan tot de boule is neergekomen; dat is niet alleen regel, maar ook een gewoonte die je volgens hem vanaf het begin goed moet aanleren, omdat foutieve gewoonten later moeilijk af te leren zijn. Daar zit een levensles in verstopt, al moet men bij Pieter altijd oppassen of iets een levensles is of slechts een gedachte met een nette jas aan.

De beste positie is met de hakken vrijwel tegen elkaar en de punten van de voeten iets uit elkaar, waarbij bij rechtshandigen de rechtervoet naar het but wijst en bij linkshandigen de linkervoet. Het lichaam dient recht en verticaal te blijven, niet voorovergebogen als iemand die zijn contactlens in morele paniek heeft laten vallen. Een stabiel lichaam vormt het onderstel van precisie, zegt de bijlage in wezen. Pieter zou daaraan toevoegen dat veel missers al beginnen lang vóór de bal vertrekt, namelijk op het moment dat iemand denkt dat houding iets is voor dansscholen en niet voor kampioenen.

Voor kortere afstanden kun je gehurkt spelen, mits ook dan het bovenlichaam recht blijft en niet verkrampt. Dat "niet verkrampt" is een onderschat zinnetje. Want zodra de beginner voelt dat anderen kijken, verandert zijn lichaam vaak

in een bouwpakket van losse zenuwen. De schouders gaan hun eigen plan trekken, de knieën beginnen aan zelfonderzoek en de hand doet alsof zij nooit eerder een rond voorwerp heeft ontmoet. Het spel is meedogenloos in zijn eenvoud: het laat onmiddellijk zien of je ontspannen bent, en zo niet, dan zien de anderen het ook.

De worp, of hoe een mens zichzelf verraadt

Ook het werpen van de boule moet vanaf het begin goed worden aangeleerd: onderhands, in balans, zonder effect en met de boule goed in de handpalm omsloten. De vingers volgen losjes de kromming van de boule en de hand blijft in het verlengde van de onderarm; draaiingen van hand of onderarm horen daar in de basis niet bij. Dat is geen detail voor fijnproevers, maar fundament. Zoals een huis ook weinig heeft aan mooie gordijnen als de fundering denkt dat zij vrijblijvend is.

Boulacier bijvoorbeeld, een gekend boulesspeler, waarschuwt nadrukkelijk dat je in het begin niet met effect moet willen gooien; dat hoort pas thuis na veel oefening. Die waarschuwing zou wat Pieter betreft in natuursteen boven menige baan mogen worden gehangen. Want niets is aandoenlijker en gevaarlijker tegelijk dan de beginner die na twee redelijke worpen besluit dat hij nu toe is aan verfijning. Ineens komt er polsdraai, artistieke ambitie en een blik die zegt: let op, er gebeurt iets bijzonders. Wat er vervolgens gebeurt, is meestal inderdaad bijzonder, maar zelden in de bedoelde richting.

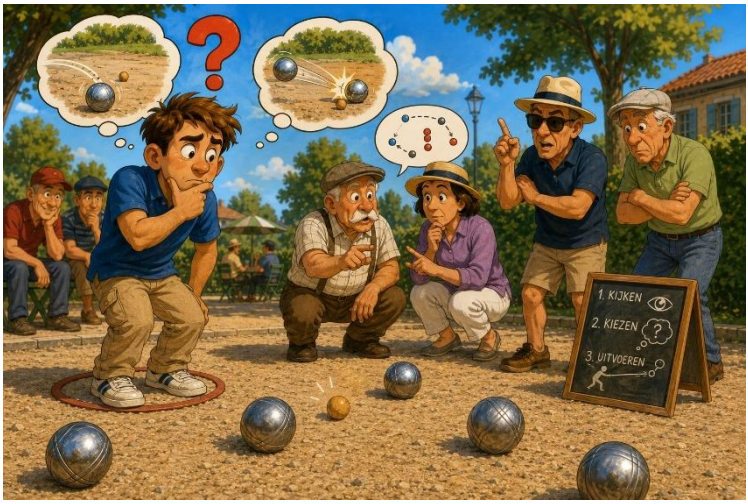
De boule moet natuurlijk en recht worden gespeeld. Natuurlijk - dat woord klinkt vriendelijk, maar vergt arbeid. Want natuurlijk spelen is niet hetzelfde als zomaar wat doen. Het is het resultaat van herhaling, discipline en het langzaam wegslijpen van alle overbodige fratsen die mensen zich

aanleren zodra zij denken dat stijl hetzelfde is als kunde. Boulacier zegt het beleefd; Pieter zou zeggen: de boule houdt niet van kapsones.

Slotpassage

En zo ziet de beginner zich al vroeg geconfronteerd met een onaangename maar heilzame waarheid: petanque is geen spel dat je verovert met bravoure alleen. Het vraagt aandacht, herhaling, houding, bescheidenheid en de bereidheid om je eerste missers niet als persoonlijke vernedering maar als opvoedkundig materiaal te beschouwen. Dat past geheel bij de geest van Boulacier, die het spel tegelijk technisch serieus en menselijk benaderbaar maakt, en ook bij de Pottenkijker-stijl, waarin een lichte overdrijving steeds weer uitkomt bij iets oprechts.

Pieter Pottenkijker sloot zijn notitieboekje, keek naar een beginner die met grote overtuiging drie boules achtereen te hard speelde en knikte langzaam. Daar ging hij. De mens, op weg naar beheersing. Eerst nog vol goede moed, daarna vol vragen, en uiteindelijk hopelijk met iets wat nog waardevoller is dan talent: goede gewoonten. En wie die eenmaal bezit, heeft in het petanque al meer gewonnen dan hij op een slechte middag ooit kan verliezen.

Hoofdstuk 2

De grote vraag: leggen of schieten?

Er zijn in het leven van die momenten waarop de mens wordt teruggebracht tot zijn ware proporties. Een belastingaangifte. Een Zweedse bouwtekening. Een stilgevallen auto op de linkerbaan. En, op bescheidener maar geestelijk niet minder ingrijpend niveau: de vraag die zich in petanque bij bijna elke boule aandient. Plaatsen of schieten? Het is een vraag die klein klinkt, bijna huishoudelijk, maar volgens Pieter raakt hier het moeilijkste deel van het spel: de tactiek.

Pieter Pottenkijker wist meteen dat hij zich hier op gevaarlijk terrein bevond. Techniek is nog vriendelijk. Techniek laat zich oefenen. Je staat goed, je gooit netjes, je probeert niet te doen alsof je een circusnummer bent, en de boule vertrekt min of meer in de richting van je bedoeling. Maar tactiek - ach, tactiek. Dat is de kunst om niet alleen iets te kunnen, maar ook op het juiste moment het juiste te willen. En dat

blijkt voor de mens een zwaardere opgave dan men op basis van onze omgang met vergaderagenda's zou vermoeden.

Spelen met handen en met hoofd

Monsieur Ferron Boulacier, de man die meer met ijzer klapt dan een smid op zaterdag en zijn ballen legt alsof de duivel zelf het meetlint vasthoudt, en dus een deskundige, zegt het zonder omhaal: er bestaan briljante spelers met rampzalig tactisch inzicht, mensen die over uitstekende handen beschikken maar nauwelijks met hun hoofd spelen. Dat is een waarneming van een wreedheid die alleen door ervaring zo kalm kan worden opgeschreven. Je ziet het onmiddellijk voor je: de man met de schitterende worp en de strategische diepgang van een natte theedoek. Hij raakt alles, behalve het juiste moment.

Want petanque is weliswaar een behendigheidsspel, maar niet uitsluitend. Techniek blijft de basis, zegt Boulacier, zonder goede techniek is geen juiste tactiek mogelijk, maar even belangrijk is de manier waarop je je middelen benut. Dat is een inzicht waar Pieter van hield.

Niet omdat het troostrijk is, maar omdat het zo genadeloos eerlijk klinkt. Het leven, dacht hij, wordt zelden beslist door talent alleen. Meestal door talent dat niet op een onhandig moment in paniek raakt.

Daarom is tactiek in wezen niets anders dan verstandig omgaan met wat je kunt. Niet dromen van een schot dat je zelden raakt. Niet koppig blijven plaatsen als het terrein je uitlacht. Niet kiezen voor heroïek wanneer degelijkheid al ruim voldoende is. Pieter noemde dat de morele opvoeding van de boule. De boule zelf had daar geen mening over, maar werkte meestal wel mee.

De speler die aan de beurt is

Een van de eerste en verstandigste lessen uit het hoofdstuk is dat je goed moet kijken naar degene die daadwerkelijk moet spelen. Als teamgenoten het oneens zijn - de een wil schieten, de ander plaatsen - dan is het doorgaans het verstandigst de uiteindelijke keuze over te laten aan degene die in de cirkel staat. Want wat je met overtuiging doet, lukt vaker dan wat je met tegenzin moet uitvoeren. Dat klinkt bijna als relatietherapie, maar in het grind is het pure noodzaak.

Pieter vond dat een wonderlijk menselijk gegeven. Dat wij soms liever ongelijk krijgen op onze eigen manier dan gelijk op bevel van een ander. Maar op de baan is dat niet eens koppigheid; het is praktisch inzicht. Dwing iemand tot een schot waar hij niet in gelooft, en de kans is groot dat zijn arm het al halverwege de beweging oneens is met zijn opdracht. De boule voelt zoiets feilloos aan. Die vertrekt dan met de energie van een compromis, en daar is zelden iets groots uit voortgekomen.

Medespelers, tegenstanders en verborgen gebreken

Monsieur Ferron Boulacier maakt vervolgens duidelijk dat je de sterke en zwakke kanten van zowel je medespelers als je tegenstanders moet kennen. Als je eigen mensen beter schieten dan plaatsen, moet je je tactiek vaker op aanval richten; zijn ze juist sterker in plaatsen, dan moet je daarop bouwen. Anders gezegd: een team moet niet spelen volgens een ideaalbeeld, maar volgens de waarheid. En de waarheid is zelden elegant, maar vaak wel bruikbaar.

Daar komt bij dat je ook de ander in een ongemakkelijke keuze kunt duwen. Als je tegenstanders slecht schieten, moet je veel en goed plaatsen zodat zij juist tot schieten worden gedwongen; schieten zij juist uitstekend, dan moet je hen eerder tot plaatsen verleiden door zelf aan te vallen. Dat is

een schitterende gedachte: in petanque speel je niet alleen je eigen spel, maar probeer je ook zachtjes aan het spel van de ander te frunniken. Niet openlijk gemeen. Eerder pedagogisch hinderlijk.

Pieter keek daar met groeiende bewondering naar. Wat een wereld, dacht hij, waarin je iemand kunt overmeesteren door hem precies dát te laten doen waar hij het minste zin in of talent voor heeft. Het heeft iets van een familiebezoek waarin oom Henk opeens de karaoke moet openen terwijl iedereen weet dat hij alleen in theorie muzikaal is. Tactiek, zo begreep Pieter, is soms niets anders dan het beleefd organiseren van andermans ongemak.

Afstand en terrein: de stille medespelers

Verder spelen afstand en terrein een beslissende rol. Op korte afstand, bijvoorbeeld zes meter, ligt schieten doorgaans meer voor de hand; op langere afstand wordt plaatsen vaak logischer. Dat is althans de algemene lijn. Want zoals altijd in het petanque gedraagt de werkelijkheid zich hoffelijk totdat zij een eigen karakter krijgt.

Het terrein kan immers uitnodigen tot schieten of juist tot plaatsen. Is de bodem lastig, verend, leemachtig of bezaaid met keien, dan moet je eerder in de richting van plaatsen denken; is je pointeur juist ongelukkig in het vinden van goede donnees, dan kan vaker schieten verstandiger zijn. Het is dus niet voldoende dat je zelf een voorkeur hebt. Je moet luisteren naar wat het terrein terugzegt. En terreinen spreken geen woorden, maar wel in stuiters, afzwaaiers en onverwachte vernederingen.

Pieter stond eens aan een baan waar een keurige boule, gespeeld met alle waardigheid die een mens in korte broek kan opbrengen, onderweg één steentje raakte en daarna

afboog alsof zij in een vorig leven een ander plan had gehad. Niemand was verbaasd, behalve de speler zelf. Dat vond Pieter typerend. De mens is vaak vooral geschokt wanneer de werkelijkheid weigert mee te werken aan zijn innerlijk scenario. Het terrein heeft daar geen boodschap aan. Dat is zijn voornaamste morele kwaliteit.

Het punt dat ligt

Misschien wel het mooiste stuk in dit hoofdstuk is de taxatie van het punt dat ligt. Voor je besluit te schieten of te plaatsen, moet je de waarde van de dichtstbij liggende boule juist inschatten: is het een goed punt, een zwak punt, een zogenaamd bastaardpunt? En juist daar gaat het volgens Boulacier vaak mis. Want een matig lijkende boule kan in werkelijkheid hardnekkig zijn; zulke punten "vreten boules", schrijven de geschiedenisboeken in wezen.

Dat vond Pieter een prachtige formulering. Alsof sommige boules niet slechts liggen, maar ook eten. Ze lokken je, doen alsof ze eenvoudig te verbeteren zijn, en voor je het weet heb je drie pogingen verder nog steeds geen greep op de situatie. Het zijn de diplomaten van het grind: beleefd, maar dodelijk vermoeiend. Daarom moet je niet alleen kijken naar wat er ligt, maar ook naar wat erna kan ontstaan. Welke boule ligt tweede? Welke derde? Van wie zijn ze? Welke toestand laat jij achter voor jezelf of voor de ander?

Tactiek is dus vooruitdenken. Niet alleen je huidige worp beoordelen, maar ook de mogelijke scène die volgt nadat de boule gevallen is. Pieter dacht: het is net toneel, maar dan met staal en een lager budget. Wie alleen het eerste bedrijf begrijpt, wordt in het tweede verrast en in het derde afgestraft.

Ken uw maat

Een ander punt waarop Boulacier, opvallend nuchter is, betreft de eigen speelsterkte. Je moet jezelf niet overschatten, maar ook niet onderschatten.

Zelfoverschatting leidt tot onbezonnen spel – bijvoorbeeld te vaak schieten uit wat Boulacier bijna als een ziekte beschrijft, de "metaalkoorts" – terwijl onderschatting je moreel al laat verliezen vóór de partij goed en wel begonnen is. Het een leidt tot overmoed, het ander tot futloosheid. Beide zijn strategisch even onbruikbaar.

Pieter herkende onmiddellijk beide types. De eerste speler stapt de cirkel in alsof hij door het lot persoonlijk is aangewezen om vandaag alles van ijzer te zuiveren. De tweede kijkt al naar zijn boule alsof die een excuusbrief zal moeten schrijven nog voor hij gegooid heeft. Geen van beiden is prettig gezelschap voor zichzelf of zijn team.

Volgens Boulacier moet je altijd spelen naar vermogen, binnen de grenzen van wat je werkelijk kunt. Dat is misschien niet heroïsch, maar vaak wel de kortste weg naar winst. En bovendien, dacht Pieter, zit er iets beschaafds in het idee dat je niet groter hoeft te doen dan je bent. De boule heeft een hekel aan aanstellerij. Niet uit principe. Puur uit gewoonte.

De fasen van de partij

De toelichting die Pieter raadpleegde, voegt ook een praktisch onderscheid toe tussen verschillende fasen van de partij: de beginfase tot en met zeven punten, het keerpunt rond acht en negen, en de eindfase vanaf tien punten. De eerste werpronden zijn observatieronden, waarin je tegenstanders leest: afstand, terreinvoorkeur, effect, zwakten, algemene gewoonten. Dat is geen vrijblijvende kennismaking,

maar veldwerk. Wie hier niet oplet, loopt later achter de feiten en de boules aan.

In het begin moet je aanvallend spelen, zonder roekeloos te worden; in de fase waarin je op voorsprong staat en het but hebt, speel je behoudender en meer verdedigend, terwijl je bij achterstand juist offensiever moet denken en grotere slagen moet durven zoeken. In de eindfase gaat het minder om aanval of verdediging als abstracte begrippen en meer om de eenvoudigste, meest kansrijke manier om te scoren. Met andere woorden: de partij verandert van karakter terwijl zij loopt, en wie steeds hetzelfde blijft doen, speelt niet slim maar star.

Pieter hield van dat idee. Dat een partij leeft. Dat zij niet bestaat uit dertien losse punten, maar uit stemmingen, verschuivingen, kansen, zenuwen en kleine morele weersomstandigheden. De ene fase vraagt bravoure, de andere zuinigheid. De ene om observatie, de andere om afmaken. Je kunt niet de hele middag met dezelfde pet op spelen, al proberen sommigen dat wel.

Eenvoudige worpen en moeilijke reddingen

Tenslotte onderscheidt dit hoofdstuk de eenvoudige worp en de moeilijke inhaalworp. De eenvoudige worp hoort bij de voordeelsituatie: je ligt op punt en hebt meer boules over dan je tegenstander, dus kies je voor oplossingen met een hoge kans van slagen, ongeveer 75 tot 85 procent. Met andere woorden: wees niet dom wanneer het ook simpel kan. Dat klinkt banaal, maar schijnt verrassend veel spelers te ontgaan zodra zij een voorsprong ruiken.

De moeilijke inhaalworp daarentegen hoort bij de nadeelsituatie. Dan mag of moet je soms iets geforceerds proberen: op het but schieten, meerdere boules tegelijk

opruimen, een redding forceren. Maar zelfs dan moet die worp ontspannen en zonder angst worden uitgevoerd, juist omdat je in die achterstandssituatie weinig te verliezen hebt. Dat is een opmerkelijk mooi inzicht: moed ontstaat soms pas wanneer ijdelheid even geen tijd meer heeft.

Pieter schreef in zijn notitieboekje: “De achterstand zuivert.” Dat vond hij zelf overdreven, maar niet onwaar. Zolang je nog iets te beschermen hebt, speel je met schroom. Pas wanneer de zaak al half in brand staat, durft de mens soms ineens helder te handelen. De boule is dan geen bezit meer, maar een laatste argument. En soms is dat precies genoeg.

Slotpassage

Zo leert hoofdstuk twee dat petanque pas echt begint waar de techniek ophoudt vanzelfsprekend te zijn. Niet bij de arm alleen, maar bij het oordeel. Niet bij het gooien, maar bij het kiezen. De ware speler is niet degene die altijd het mooiste schot in huis heeft, maar degene die begrijpt wanneer schoonheid overbodig is en degelijkheid de partij wint.

Hij keek naar een speelveld waar drie mannen zich bogen over een ogenschijnlijk eenvoudige situatie die zij inmiddels hadden opgeblazen tot een strategisch vraagstuk van bijna internationale allure. Schieten? Plaatsen? Nog een keer kijken? Pieter knikte langzaam. Daar stond de mens, gewapend met staal, twijfel en overleg. En ergens, dacht hij tevreden, begint wijsheid vaak precies daar: op het moment dat iemand eindelijk inziet dat niet elke boule om heldendom vraagt. Sommige vragen slechts om verstand. En dat is al moeilijk genoeg.

Hoofdstuk 3

Het kleine houten lot

Er zijn in het leven voorwerpen die door hun bescheidenheid een vals gevoel van onschuld oproepen. Een paperclip. Een lucifer. Een reservesleutel. En in het petanque: het but. Dat kleine houten bolletje waarvan buitenstaanders denken dat het er slechts is om de rest iets te doen te geven, maar dat in werkelijkheid de hele middag een stille dictatuur uitoefent. Hoofdstuk drie laat daar geen twijfel over bestaan: het uitwerpen van het but is geen formaliteit, geen opwarmertje en al helemaal geen achteloze handeling vóór het echte werk begint. Het is strategie in miniatuur.

Pieter Pottenkijker had onmiddellijk sympathie voor dat gegeven. Niet voor het but zelf – dat oogt doorgaans alsof het in een middagpauze uit een speelgoedkist is weggelopen – maar voor het idee dat grote gevolgen zo vaak uit kleine bewegingen voortkomen. Menige partij, dacht hij, begint al te

schuiven voordat de eerste boule de hand heeft verlaten. Alleen zien de meeste mensen dat niet, omdat zij nog in de veronderstelling verkeren dat voorbereiding minder spannend is dan uitvoering. Een klassieke misvatting. Ook in andere sectoren ruim vertegenwoordigd.

Het terrein liegt niet, maar wel langzaam

Boulacier maakt duidelijk dat het uitwerpen van het but nooit los kan worden gezien van het terrein. Je kiest niet zomaar een afstand tussen zes en tien meter; je kiest een situatie. En een situatie bestaat uit ondergrond, helling, licht, obstakels, rolgedrag, vertraging, stuiters en alles wat een boule onderweg kan overkomen wanneer de wereld besluit niet mee te werken aan het plan van de speler.

Pieter vond dat geruststellend. Niet omdat het spel daarmee eenvoudiger werd, maar omdat het petanque opnieuw bewees wat hij al langer vermoedde: de werkelijkheid is zelden neutraal. Zelfs grind heeft voorkeuren. De ene baan houdt van rollen, de andere smoort. De ene plek nodigt uit tot hoog spel, de andere tot voorzichtig neerlaten alsof je een slecht humeur niet wakker wilt maken.

Wie het but uitwerpt zonder daarover na te denken, gooit niet alleen hout weg, maar ook invloed.
En invloed, zo wist Pieter, is zelden luidruchtig. Meestal zit zij in het vooraf. In degene die alvast heeft gekeken waar de kuilen liggen, waar het licht snijdt, waar de grond veert en waar een tegenstander zich ongemakkelijk begint te voelen. De ware manipulator van de baan heeft geen cape nodig. Alleen aandacht.

Speel waar jij kunt leven

De eerste grote les van dit hoofdstuk is eigenlijk opvallend eenvoudig: werp het but zó uit dat de omstandigheden passen bij de sterke kanten van je eigen team. Dat klinkt

vanzelfsprekend, maar de mens heeft een merkwaardige neiging om strategie te verwarren met spontaniteit. Daardoor worden er dagelijks situaties gecreëerd waarin iemand zichzelf opzadelt met een afstand, een terrein of een speelbeeld waar hij zichtbaar ongelukkig van wordt, om daarna verrast te zijn door het gevolg.

Boulesdeskundigen zijn daarin meedogenloos praktisch. Als jouw team beter is op korte afstand, werp je kort uit; ligt jullie kracht op langere afstanden, dan zoek je die op. Heeft je pointeur baat bij een bepaald soort ondergrond of je tireur bij een bepaald type doelbeeld, dan moet je daar rekening mee houden. Niet uit lafheid, maar uit gezond verstand. Het petanque is tenslotte geen morele test waarin je beloond wordt voor onnodige moeilijkheden.

Pieter dacht aan mensen die op vakantie een bergwandeling plannen omdat dat "eens goed voor ze is", om vervolgens na acht minuten hijgend langs een paaltje te hangen alsof hun innerlijke kompas door een geit is geschreven. Zoiets dus. Het but uitwerpen is de kunst om jezelf niet moedwillig een slechte middag te bezorgen. De beste keuze is niet de stoerste. Het is degene waarbij jouw team het meest zichzelf kan blijven.

En vooral: laat de ander zweten

Maar daarmee houdt het niet op. Want volgens diezelfde deskundigen moet je het but niet alleen gunstig voor jezelf uitwerpen; je moet ook proberen omstandigheden te scheppen die voor de tegenstander minder prettig zijn. Dat is een gedachte die Pieter onmiddellijk als fundamenteel menselijk herkende. Niet kwaadaardig, nee. Eerder verstandig ondeugend. Beschaving met een lichte strategische bijsmaak.

Zo kun je spelen op een afstand of op een gedeelte van het terrein waar je tegenstanders zichtbaar minder goed uit de voeten kunnen. Hebben zij moeite met korte afstanden, met een lastige helling, met hoog spel, met rollen, met lichtverschil, met harde bodem of met gedwongen precisie, dan moet je daar niet beleefd aan voorbijgaan alsof iedereen een gelijke kans op comfort behoort te hebben. Het petanque is geen kuuroord. Het is een spel.

Pieter kon zich daar iets bij voorstellen. Sommige mensen raken volledig uit balans zodra de omstandigheden net iets minder gastvrij zijn dan hun innerlijk script had voorzien. Een beetje tegenlicht en ze kijken alsof de democratie zojuist is opgeschort. Een hellinkje en hun hele worp wordt filosofisch. Dan is het uitwerpen van het but opeens niet meer slechts een technische handeling, maar een vorm van subtiele regie. Je zet het decor neer waarin de ander hopelijk net niet helemaal zichzelf kan zijn.

Zon, schaduw en de verleiding van het verschil

Een van de mooiere observaties uit dit hoofdstuk betreft het gebruik van licht. Als een terrein deels in de zon en deels in de schaduw ligt, kun je de cirkel in de zon trekken en het but in de schaduw werpen, of omgekeerd, zodat het schatten van afstand lastiger wordt. Bij avondspel onder kunstlicht geldt iets vergelijkbaars: lichtverschillen kunnen het plaatsen en schieten bemoeilijken.

Pieter vond dit grootse poëzie in praktische vorm. Alsof de zon, die doorgaans alleen maar decor lijkt, ineens medeplichtig wordt aan de tactiek. Alsof schaduw niet slechts afwezigheid van licht is, maar een meespelende factor met een voorliefde voor verwarring. Dat sprak hem aan. Hij had altijd vermoed dat de wereld vol figuranten zat die in werkelijkheid meer tekst hadden dan op het eerste gezicht zichtbaar was.

Wel voegt Boulacier daar verstandig aan toe dat je met dit soort listigheid voorzichtig moet zijn. Het zwakkere team moet weliswaar vaker het toeval, het onverwachte en het verrassingselement opzoeken, maar mag zich nooit verleiden tot een moeilijker spel puur om de moeilijkheid zelf. Want moeilijkheden werken uiteindelijk meestal in het voordeel van de sterkere spelers. Dat is typisch zo'n les die veel breder toepasbaar is dan men lief is. Verwarring is pas nuttig wanneer jij er zelf iets minder last van hebt dan de ander.

De zwakke ploeg en het recht op slimmigheid

Boulacier is opvallend mild voor het zwakkere team, mits het zijn zwakte niet verwart met roekeloosheid. Behoor je tot het mindere team, dan moet je vaker op zoek naar het toeval, het onverwachte, het ongebruikelijke – kortom naar het verrassingselement. Een boom, een lastig stuk baan, een lichtwisseling, een reliëf waar iets kan gebeuren: allemaal omstandigheden die de partij minder zuiver en dus potentieel minder voorspelbaar maken.

Pieter vond dat prachtig democratisch. Niet in de zin dat iedereen gelijk is, want dat is op een petanquebaan meestal al na drie worpen weerlegd. Maar wel in de zin dat slimheid een vorm van verzet mag zijn. De underdog hoeft zich niet waardig naar de slachtbank van de logica te laten begeleiden. Hij mag rommelen. Hij mag zoeken. Hij mag hopen dat het grind vandaag iets socialer is dan anders.

Maar – en daarin is Boulacier streng - het zwakkere team mag zichzelf nooit in een nóg moeilijker spel duwen. Dat is een cruciale nuance. Verrassing is nuttig; overmoed niet. Je moet het toeval uitnodigen, niet aanbidden. Daar zit een groot verschil tussen, al wordt dat in de praktijk vaak pas duidelijk wanneer iemand met zichtbare bravoure een onmogelijke keuze maakt en vervolgens de baan de schuld geeft.

Kijk verder dan één werpronde

Een bijzonder mooi en doortrapte tip uit dit hoofdstuk is dat geoefende spelers bij het uitwerpen van het but ook één of zelfs meerdere werpronden vooruit moeten denken. Zie je twintig meter verderop een terrein waarop jouw team beter tot zijn recht komt, dan kun je via enkele neutrale of beheerste uitworpen het spel geleidelijk naar dat gunstige stuk verplaatsen. Mits je de tussenliggende werpronden wint natuurlijk, al is het maar met kleine scores.

Pieter genoot hoorbaar van dat idee, zij het innerlijk, want hardop genieten van strategie heeft al snel iets zorgwekkends. Maar wat een heerlijke gedachte: dat een speler niet alleen bezig is met de plek van nu, maar alvast de geografie van straks organiseert. Alsof je in een gesprek ongemerkt alvast de stoelen verzet voor een discussie die pas over twintig minuten zal ontstaan.

Dat vergt overzicht, geduld en een bijna cartografische vorm van sluwheid. Op egale of afgebakende terreinen speelt dit minder, zegt Boulacier, maar op gevarieerde banen is het van groot belang. En zo wordt het but uitwerpen opeens iets veel groters dan men dacht. Niet een beginhandeling, maar een routekeuze. Een stille aanwijzing van waar het verhaal heen moet.

Niet elk risico is dom, maar veel wel

Wat door dit hele hoofdstuk heen loopt, is het onderscheid tussen berekend beïnvloeden en dom compliceren. Dat is een verschil waar de mens in bredere zin opvallend veel moeite mee heeft. Boulacier laat zien dat je wel degelijk met zon, schaduw, helling, afstand en terrein mag spelen, maar altijd met één doel: het spel eenvoudiger maken voor jezelf en lastiger voor de ander, zonder jezelf mee het moeras in te trekken.

Pieter dacht aan beleidsstukken, buffetopstellingen en familieapps. Overal zie je mensen die menen dat iets slim is omdat het ingewikkeld oogt. Terwijl de ware slimheid juist vaak bestaat uit het zó kiezen dat je later minder hoeft te improviseren. Het but is daarin een les in bescheiden sturing. Je maakt niet alles beheersbaar, maar je mag wel degelijk het speelveld van de kansen licht naar je hand zetten.

En dat is misschien wel de diepere charme van dit hoofdstuk: het erkent dat geluk bestaat, maar weigert het alleenheersersschap te geven. Je kunt niet alles bepalen. Maar je kunt wel zorgen dat het toeval jou iets vriendelijker aankijkt dan de ander. Niet altijd. Wel vaker. En in een spel van herhaling is dat al bijna een vorm van invloed politiek.

Slotpassage

Zo leerde hoofdstuk drie Pieter Pottenkijker dat het but geen houtje is, maar een voorstel aan de werkelijkheid. Een opening. Een richting. Een subtiele poging om de wereld een beetje zo neer te zetten dat jouw team zich er beter in kan bewegen. Niet heroïsch. Niet spectaculair. Juist daarom zo beslissend.

Hij keek naar een speler die het but met achteloze nonchalance uitwierp, alsof het er allemaal weinig toe deed. Het bolletje landde ergens tussen hoop en gewoonte. Pieter zuchtte. Daar ging weer invloed verloren. Want wie denkt dat de partij pas begint ná het but, begrijpt niet dat veel nederlagen al in het kleine worden voorbereid. En veel overwinningen ook. Soms, dacht Pieter terwijl hij het terrein nog eens opnam, begint wijsheid met de eenvoudige vraag: waar wil ik eigenlijk dat het spel plaatsvindt?

Hoofdstuk 4

Het begin dat iedereen onderschat

Er zijn in het leven van die fasen die door de meeste mensen schromelijk worden onderschat, om later met veel drama toch weer beslissend te blijken. De eerste tien minuten van een vergadering. De eerste twee weken van een relatie. De eerste dag van een vakantie met zes mensen en één koelkast. En in het petanque: het begin van de partij. Hoofdstuk vier van deze handreiking maakt korte metten met elke vorm van gemakzucht. De eerste werpronden zijn geen vrijblijvende aanloop. Ze zijn een observatiekamer, een morele test en een strategisch mijnenveld ineen.

Pieter Pottenkijker hield van zulke inzichten. Niet omdat ze geruststellen, maar omdat ze de mens op heterdaad betrappen. Wij geloven namelijk graag dat het echte werk later begint. Straks. Na de warming-up. Na de kennismaking.

Na de koffie. Maar de handreiking zegt in wezen het omgekeerde: juist daar, waar iedereen nog doet alsof het allemaal wel losloopt, worden vaak de eerste contouren van winst of verlies al zichtbaar. En meestal met minder aplomb dan men achteraf in de nabespreking suggereert.

Kijken is ook spelen

De eerste opdracht die Monsieur Ferron Boulacier geeft, is bijna ontroerend eenvoudig: observeer je tegenstanders. Zodra jij je eerste boule hebt gespeeld, moet je niet doelloos gaan scharrelen, niet alvast je volgende boule gaan zoeken en al helemaal niet in gesprek raken met een toeschouwer die meent dat hij het spel "ook altijd leuk vindt om te zien". Nee. Je moet kijken. Nauwkeurig, aandachtig, zonder ijdelheid en zonder afleiding.

Want in de reactie van de boules op het terrein ligt een hele wereld besloten. Hoe rollen ze? Hoe remmen ze af? Waar trekt de glooiing? Wat doet een steen, een hard stuk bodem, een schijnbaar vlakke plek die in werkelijkheid een licht sadistische neiging tot afwijken bezit? Wie dat niet ziet, mist niet zomaar details, maar laat informatie liggen die de baan gul verstrekt aan wie tenminste bereid is op te letten.

Pieter vond dat een les van zeldzame zuiverheid. In het petanque, dacht hij, is aandacht geen bijkomstigheid maar gereedschap. Je hoeft niet eens alles zelf uit te proberen als de ander je gratis demonstreert hoe de middag zich gedraagt. De onoplettende speler gooit zijn eigen boule. De oplettende speler ziet er meteen zes meer.

Nabootsen is geen schande

Boulacier voegt daar iets aan toe dat Pieter diep sympathiek vond: als je tegenstander beter gooit dan jij, is het absoluut geen schande hem na te bootsen. Dat is een zeldzaam volwassen inzicht in een wereld waarin veel mensen nog altijd

doen alsof originaliteit een deugd is, ook wanneer zij zichtbaar ten onder gaan aan hun eigen unieke misser.

Als de tegenstander een betere donnee kiest en zijn boule daardoor gunstiger reageert op het terrein, dan is het niet edel om koppig je eigen, minder gelukkige idee te blijven volgen. Dat is geen karakter. Dat is verspilling. De baan trekt zich immers niets aan van jouw behoefte aan individualiteit. Het terrein beloont geen authenticiteit, alleen bruikbaarheid.

Pieter zag daar meteen iets groters in. De mens heeft een wonderlijke behoefte om fouten persoonlijk te blijven bezitten, alsof opgeven gelijkstaat aan verlies van waardigheid. Terwijl wijsheid veel vaker begint met het ongemakkelijke zinnetje: die ander doet iets beter dan ik. In petanque heet dat observeren. In het dagelijks leven zou het de helft van alle misverstanden kunnen schelen.

Verberg je mankementen

Na het observeren van de ander volgt een minstens zo belangrijke kunst: camoufleer je eigen zwakheden. Boulacier is daar bijna streng in. Als jij merkt dat het terrein anders reageert dan je dacht, dat je worp niet lekker loopt, dat je schot hapert of je portee je in de steek laat, loop daar dan niet mee te koop. Zeg niet luidop dat het terrein rolt, dat je moe bent, dat je vandaag niets raakt of dat een bepaald stuk baan je niet ligt.

Pieter genoot zichtbaar van deze vorm van strategische zwijgzaamheid. Wat een prachtige les in menselijke zelfbeheersing. De meeste mensen maken namelijk precies de omgekeerde beweging: zodra er iets misgaat, willen ze het toelichten. Toelichten is een oerdrift. Alsof woorden de misstap kunnen terugdraaien. Maar op een petanquebaan

doen woorden zelden iets goeds, behalve de ander wijzer maken.

Boulacier beschrijft zelfs hoe sluwe oude rotten in zo'n geval opzettelijk misleidende verklaringen geven. Was hun boule te lang door een glad terrein, dan beweren ze dat hij uit de hand vloog. Niet omdat ze graag liegen, maar omdat openhartigheid in een partij niet altijd een morele kwaliteit is. Soms is zwijgen gewoon slimmer. En slimmer is op een boulodrome vaak waardevoller dan eerlijk in de verkeerde richting.

De kletskous als strategisch lek

Pieter spaart in dit hoofdstuk ook de kletskousen niet. De schutter die roept dat hij moe is. De speler die laat weten dat hij op stenen niets raakt. De milieu die luid aankondigt dat hoge portées niets voor hem zijn. Het zijn, in tactische zin, wandelende lekken. Mensen die hun eigen handleiding gratis aan de tegenpartij verstrekken.

Pieter hoefde daar niet lang over na te denken. Elke gemeenschap kent ze. Mensen die menen dat delen verbinden is, ook wanneer zij intussen de deur van hun eigen kwetsbaarheid wagenwijd openzetten voor strategisch misbruik. Op een camping vind je ze bij het koffieapparaat. In de politiek aan tafels met te veel flesjes water. En op de petanquebaan dus in de cirkel, waar ze hun beperkingen rondbazuinen alsof het een charmante karaktertrek betreft.

Maar de tegenstander is, zoals Pieter droog opmerkt, niet doof en niet gek. Zodra hij de kans krijgt, gebruikt hij die kennis. Niet uit slechtheid, maar omdat het spel daar nu eenmaal ruimte voor biedt. Daarom is een van de beschaafdste vaardigheden in petanque misschien wel deze: lijd in stilte. Niet theatraal. Gewoon verstandig.

De eerste werpronden wegen het zwaarst

Misschien wel het krachtigste deel van dit hoofdstuk is de stelling dat de eerste drie werpronden, hoewel ze vaak het minst belangrijk lijken, in werkelijkheid het zwaarst wegen. Dat is een zinnetje waar Pieter even voor ging zitten, want het snijdt dwars door een hardnekkige menselijke misvatting heen. Wij denken graag dat het dertiende punt het moeilijkst is. Ook Boulacier noemt dat in feite onzin. De eerste punten maken de volgende gemakkelijker.

Een goede start berooft de tegenstander van gemak en zelfvertrouwen. Een vroege voorsprong schept een gunstige sfeer in het eigen team, en sfeer is in petanque bepaald geen overbodige luxe. Teams die voorstaan spelen vrijer; teams die achterstaan krijgen last van frictie, discussies, irritaties en langzaam oplossende samenhang.

Pieter zag het meteen voor zich. Drie mensen in zomerkleding die na een paar ongelukkige boules ineens een volledig relationeel onderzoek naar elkaar beginnen. De een verwijt de ander de afstand, de ander verwijt de eerste zijn toon, en de derde kijkt naar het but alsof dat persoonlijk verantwoordelijk is voor de teloorgang van de beschaving. Zo klein is de stap soms van spel naar moreel verval.

De sfeer als vierde speler

Boulacier, laat tussen de regels door iets belangrijks zien: een partij wordt niet alleen gespeeld met boules, maar ook met ambiance. Een team dat goed begint, krijgt lucht. Er ontstaat rust, vertrouwen, een gevoel dat de middag min of meer meewerkt. Een team dat stuntelend opent, verliest meer dan punten. Het verliest samenhang.

Pieter vond dat buitengewoon herkenbaar. Er zijn van die collectieve stemmingen die nauwelijks zichtbaar zijn, maar

alles beïnvloeden. In petanque heet dat misschien eenvoudig "lekker in de partij zitten", maar in wezen is het een psychologische infrastructuur. Als die overeind blijft, kan er veel misgaan zonder dat alles breekt. Als die eenmaal scheurt, kan zelfs een klein foutje klinken als verraad.

Boulacier's waarschuwing is dan ook helder: speel de eerste ronden niet nonchalant. Gebruik ze niet als vrijblijvende aftastfase waarin je ondertussen ook nog over de lunch napraat. Het begin is geen pauze voor de ernst. Het ís de ernst, alleen nog in een onopvallende jas.

Onderschat niemand

Dit hoofdstuk eindigt met een waarschuwing die zowel sportief als menskundig van aard is: onderschat je tegenstanders nooit. Vooral in toernooien kan de verleiding groot zijn om een ogenschijnlijk zwakker team te licht te nemen. Dan begin je ontspannen, half aanwezig, een tikje hooghartig misschien, overtuigd dat je de partij later altijd nog wel kunt "oppakken". Volgens Boulacier is dat vragen om ellende.

Want ook een minder sterk team heeft gewoon zijn boules in de hand. En als jij slap begint, geef je hun precies de ruimte om in de partij te groeien. De haas die de schildpad niet serieus neemt, ziet soms pas laat dat zijn eigen gemak het grootste obstakel was. Pieter hoefde daar niet eens een metafoor bij te verzinnen; Zijn gedachten hadden het beeld al keurig voor hem klaargelegd.

Er zit bovendien iets van wellevendheid in deze waarschuwing. Iemand niet onderschatten is niet alleen slim voor jezelf, het is ook een vorm van fatsoen. Wie zijn tegenstander serieus neemt, blijft scherper én menselijker.

Dat is een combinatie die op meer terreinen nuttig zou zijn dan alleen tussen cirkel en cochonnet.

Niet later, maar nu

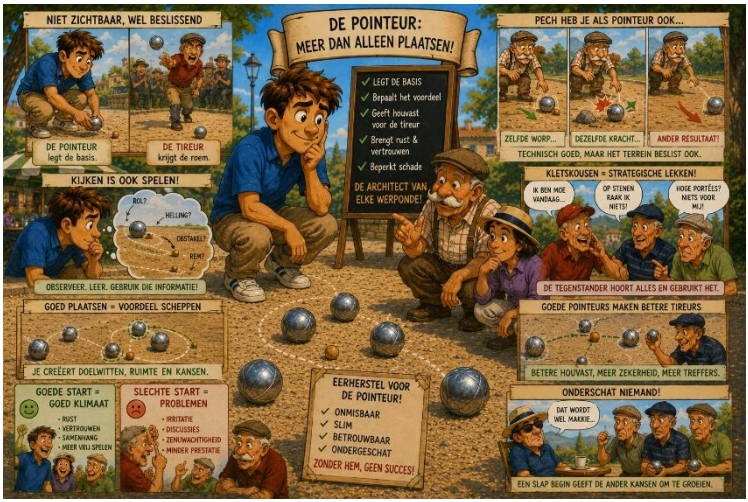
Wat hoofdstuk vier Pieter uiteindelijk leerde, was dat het begin van een partij geen voorspel is, maar openbaring. Alles laat zich daar al zien: de kwaliteit van kijken, de mate van discipline, de neiging tot praten, de behoefte aan excuses, de ontvankelijkheid voor informatie en het vermogen een tegenstander serieus te nemen. De eerste minuten hebben misschien nog niet het drama van een eindstand, maar wel al de anatomie ervan.

Hij keek naar een speler die na zijn eerste worp meteen wegliep om zijn tweede boule op te rapen, terwijl de tegenstander intussen een voorbeeldige bal speelde die alles over de baan vertelde. Pieter zuchtte. Daar liep kennis verloren op sandalen. Niet uit onwil. Eerder uit onderschatting. En zoals zo vaak is dat misschien wel de duurste vorm van achteloosheid.

Slotpassage

Zo leerde hoofdstuk vier Pieter Pottenkijker dat een partij vaak al begint te spreken voordat de spelers doorhebben dat er geluisterd moet worden. In de eerste werpronden ligt geen vrijblijvende inleiding, maar een compacte samenvatting van wat nog komen gaat: wie kijkt, wie kletst, wie camoufleert, wie leert en wie zichzelf al te vroeg geruststelt.

Hij keek over de baan, waar het spel nog jong was en de gezichten nog redelijk vriendelijk stonden. Dat zou niet zo blijven, wist hij. Nog een paar punten, een enkele misser, een opmerking te veel, en de ware aard van de middag zou zich onvermijdelijk ontvouwen. Pieter knikte tevreden. Het begin, dacht hij, is zelden onschuldig. Alleen nog niet iedereen heeft dat op tijd in de gaten.

Hoofdstuk 5

De man die alleen maar moest plaatsen

Er zijn functies in het leven die door buitenstaanders hardnekkig worden aangezien voor bijwerk. De notulist in een vergadering. De bassist in een band. De persoon die op vakantie “even” de route doet, de koelbox sluit en onthoudt waar de paspoorten liggen. En in het petanque is dat zonder twijfel de pointeur. Hij is, in de beleving van menig toeschouwer en helaas ook van nogal wat spelers, de man die alleen maar moet plaatsen. Alsof dat zoiets is als een stoeltje rechtzetten voor het echte optreden begint.

Pieter probeert in dit vijfde hoofdstuk precies die onrechtvaardigheid uit de wereld te helpen. Eeuwenlang, of althans zo voelt het in de boulewereld, was het de tireur die de glans kreeg, het applaus ophaalde en mocht doorgaan voor

koning, kapitein en verlosser van de partij. De pointeur daarentegen kreeg een bijrol toebedeeld, vaag van taakomschrijving en arm aan prestige. Hij mocht het toneel klaarzetten waarop de schutter vervolgens de held kon uithangen. Dat is niet alleen onbillijk, het is ook tactisch kortzichtig.

Pieter Pottenkijker had meteen medelijden met die arme pointeur. Niet sentimenteel natuurlijk, maar wel met het soort milde solidariteit dat men voelt voor mensen wier waarde pas zichtbaar wordt zodra zij wegvallen. De pointeur, dacht hij, is de figuur die in stilte de middag draagt, terwijl elders iemand anders de lauweren ontvangt en doet alsof dat een natuurwet is.

De schutter krijgt de bloemen

Dat de tireur populairder is, valt overigens goed te begrijpen. Hij schiet, hij raakt, hij mist soms spectaculair en als het lukt, klinkt er meteen geroezemoes, bewondering en dat typische geluid van collectieve opluchting dat mensen maken wanneer geweld elegant wordt uitgevoerd. Een schutter in vorm is een feest voor het publiek. Zijn boule gaat door de lucht, ontmoet geen obstakel en eindigt bij voorkeur met een treffer waar men thuis nog twee dagen over napraat.

Roem is nu eenmaal dol op zichtbaarheid. Daarom waren de grote namen uit het verleden bijna allemaal tireurs, schrijft een niet nader te noemen deskundige. Wie wilde schitteren, moest schieten. Wie slechts degelijk, intelligent en betrouwbaar wilde zijn, moest blijkbaar maar leren leven met de rol van petanque-meubilair.

Pieter herkende er onmiddellijk een oude menselijke fout in.

Wij verwarren het zichtbare hoogtepunt graag met het eigenlijke werk. Het moment waarop iemand scoort, krijgt de lof; de lange aanloop ernaartoe verdwijnt in de coulissen. Dat is op de camping niet anders. Degene die het dessert flamboyant opdient, krijgt de complimenten. Degene die eerder die dag zorgde dat er borden waren, stoelen rechtstonden en niemand een hitteberoerte kreeg, blijft meestal naamloos in de schaduw van het succes.

De pointeur en de pech

En alsof die onderwaardering nog niet genoeg was, heeft de pointeur ook nog een structureel nadeel: hij kan volmaakt spelen en toch slecht beloond worden. Deskundigen beschrijven dat met bijna tragische helderheid. Drie boules kunnen exact hetzelfde zijn gespeeld, met dezelfde kracht, dezelfde lijn en dezelfde bedoeling, en toch totaal verschillend eindigen: de ene smoort, de andere ligt perfect, de derde ketst op een verborgen steen en vliegt door. En toch heeft de pointeur in alle drie gevallen technisch niets verkeerd gedaan. Dat is een vorm van onrecht waar Pieter gevoelig voor was.

De pointeur is niet alleen speler, maar ook slachtoffer van het terrein, de willekeur en de publieke oppervlakkigheid. Want publiek en medespelers kijken meestal niet naar de kwaliteit van de worp, maar naar het eindresultaat. Ligt de boule slecht, dan was het blijkbaar slecht. Klaar. Geen juryrapport, geen context, geen verzachtende omstandigheden.

Een tireur mag missen en toch nog iets heroïsch houden. Een pointeur die perfect gooit maar slecht uitkomt, lijkt al snel een modderfiguur van de pech. Dat is hard. En toch gebeurt het voortdurend. Misschien, dacht Pieter, is de pointeur daarom wel de meest filosofische figuur van het spel: hij moet leren leven met het feit dat juist vakmanschap niet altijd meteen zichtbaar wordt.

De degradatie die geen degradatie is

Boulacier wijst ook op iets anders, iets venijnigs bijna: het idee dat plaatsen een degradatie zou zijn. Je hoort mensen zeggen: "Moet Jan plaatsen? Mag hij dan niet meer schieten?" Alsof iemand die niet meer mag schieten definitief in een lagere kaste is beland, tussen de nederigen, de kleurlozen en degenen die alleen nog in dienst van andermans glorie functioneren.

Pieter moest daar hardop om zuchten. Wat een merkwaardige wereld toch, waarin precisie minder aanzien krijgt dan spektakel. Alsof de mens pas indrukwekkend is wanneer hij iets met kabaal verwijdert, en niet wanneer hij iets met raffinement op zijn plek weet te krijgen. Plaatsen klinkt in zulke oren als voorzichtigheid, en voorzichtigheid wordt in veel kringen nog altijd ten onrechte verward met zwakte.

Maar Boulacier zegt het helder: plaatsen is even belangrijk als schieten. Meer nog, het is te vergelijken met het fundament van een gebouw. Alles staat of valt ermee. Zonder fundament geen verdieping, zonder degelijke eerste bal geen gunstige werpronde, zonder pointeur geen podium voor de schutter die zo graag de hoofdmoot van het applaus in ontvangst neemt.

Het voordeel begint vooraan

De kern van het hoofdstuk zit misschien wel hier: omdat de pointeur altijd als eerste speelt, hangt van hem af hoe de partij zich ontwikkelt. Zodra hij heeft gegooid, tekent zich de voordeelsituatie al af. En die voordeelsituatie bepaalt in hoge mate het klimaat van de werpronde, het zelfvertrouwen van het team en het rendement van alle spelers daarna.

Dat is geen detail. Het is de architectuur van het spel. Een team dat in het voordeel komt, met meer boules in de hand of gunstiger posities op het terrein, speelt rustiger, vrijer en met meer overzicht. En in negen van de tien gevallen is dat voordeel te danken aan beter plaatsen of wordt het daardoor in stand gehouden.

Pieter vond dat een schitterende omkering. De ware invloed ligt niet altijd bij degene die het hardst opvalt, maar vaak bij degene die de omstandigheden schept waarin een ander kan uitblinken. De pointeur is daarmee geen figurant, maar klimaatmaker. Een meteoroloog van de voorsprong. Hij bepaalt of de rest van het team speelt onder zonnige druk of in een miezer van onzekerheid.

Goede pointeurs maken betere tireurs

Boulacier gaat nog verder. Goede pointeurs, zegt hij, scheppen goede tireurs – of helpen hen op zijn minst een flink eind op weg. Dat is technisch zo, omdat goed geplaatste eigen boules extra richtpunten vormen rond het doelwit. Ze flankeren de te raken boule, geven visuele houvast en helpen de tireur bij het schatten van afstand en lijn. Een kale, geïsoleerde boule pal tegen het but is voor een schutter juist de moeilijkste om te raken; een omkaderd doelwit wordt vaker getroffen.

Maar nog belangrijker, aldus Boulacier, is de psychologische kant. Een goede pointeur vergroot het zelfvertrouwen van de schutter. De tireur weet dat hij schiet voor een goed punt en dat, áls hij mist, er nog iemand achter hem staat die de schade kan beperken met degelijk plaatswerk. Dat ontlast. Dat ontspant. Dat maakt beter spel mogelijk.

Pieter kende dat mechanisme ook buiten de baan. Mensen functioneren opvallend goed wanneer ze voelen dat iemand

achter hen staat die niet meteen instort als zij een fout maken. Het is een onderschatte vorm van steun: niet luid, niet sentimenteel, maar praktisch. De pointeur zegt in feite zonder woorden: ga jij maar. Als het misgaat, probeer ik de boel bijeen te houden.

Slechte punten maken nerveus

Het omgekeerde geldt natuurlijk ook, en ook daar is Boulacier vrij onverbiddelijk in. Een slechte pointeur kan een tireur slecht doen spelen. Als een team achterstaat in boules en de situatie hachelijk is, gaat de schutter al snel denken dat alleen een carreau nog redding kan brengen. En juist dát is funest, want een carreau laat zich niet afdwingen. Wie het met geweld wil maken, gaat anders schieten: iets hoger, iets zachter, iets te nadrukkelijk op ijzer. En mist vervolgens meestal nét.

Daar blijft het niet bij. Slechte punten roepen irritatie op bij de medespelers en verpesten de ambiance van de partij. En ambiance, zo had Pieter inmiddels geleerd, is in petanque nooit zomaar sfeer, maar een werkzame kracht. Slechte boules zijn niet alleen technisch onhandig, ze werken als relationeel schuurpapier. Ze maken mensen kortaf, wantrouwig en al snel ook verbazend principieel over zaken waar ze vijf minuten eerder nog ontspannen over dachten.

Een goede pointeur verliest zelden in één werpronde veel punten. Zelfs als zijn punten niet briljant zijn, zorgt hij voor een zekere ondergrens van veiligheid. Niet te ver van het but geplaatste boules kunnen nog bastaardpunten worden, schade beperken of bij falen van de tegenpartij toch nog iets opleveren. Dat is geen glamour, maar wel beschaving in spelvorm.

De werkezel met waardigheid

Pieter kreeg gaandeweg steeds meer respect voor die ogenschijnlijk bescheiden figuur aan het begin van de werpronde. De pointeur, jarenlang weggezet als iemand die "nu eenmaal niet kan schieten", bleek bij nader toezien de stille beheerder van risico, rust en richting. Hij legde het fundament, hield de schade beperkt, gaf zijn schutter moed en zorgde ervoor dat een team niet bij iedere tegenvaller meteen psychologisch begon te bladderen.

Misschien, dacht Pieter, is dat wel het lot van alle wezenlijke arbeid: dat zij door velen pas wordt opgemerkt wanneer zij ontbreekt. Zolang de pointeur goed is, lijkt alles vanzelf te gaan. Pas wanneer hij slecht ligt, wordt zichtbaar hoeveel een team eigenlijk op hem leunt. Dat is een ondankbare vorm van succes, maar daarom niet minder echt.

Een pleidooi voor eerherstel is dan ook meer dan een technische correctie. Het is een morele herwaardering van degelijkheid, precisie en steunwerk. In een tijdperk – of op zijn minst in een spelcultuur – waarin applaus vaak naar de opvallendste handeling gaat, herinnert hij ons eraan dat zonder degene die eerst komt, de laatste zelden glorieus kan eindigen.

Slotpassage

Aan het eind van zijn overpeinzing keek Pieter Pottenkijker naar een partij waarin de schutter net applaus kreeg voor een fraaie treffer. Er werd geknikt, gefloten, een opmerking gemaakt over klasse. Niemand zei iets over de twee degelijke boules die daar al lagen, als wit krijt rond de mogelijkheid van succes.

Pieter glimlachte. Zo gaat het dus, dacht hij. De wereld houdt van vuurwerk, maar leeft meestal van funderingen. En ergens,

een paar meter van het but, stond een pointeur zijn handen af te vegen aan zijn broek, alsof hij zelf ook niet helemaal zeker wist hoe belangrijk hij eigenlijk was. Dat leek Pieter het meest overtuigende bewijs van allemaal dat eerherstel niet alleen wenselijk was, maar hoog tijd.

Hoofdstuk 6

De aristocraat van het grind

Na het eerherstel van de pointeur was het onvermijdelijk dat ook de tireur weer ten tonele zou verschijnen. En laat ons eerlijk zijn: als de pointeur de infanterist van het petanque is, dan is de tireur toch onmiskenbaar de aristocraat van het grind. Niet omdat hij moreel verheven is – daarover zou Pieter Pottenkijker zich niet zomaar uitlaten – maar omdat hij beschikt over dat ene benijdenswaardige voorrecht: het vermogen om vijandige boules met gezag uit de weg te ruimen.

Deskundigen zeggen het zonder omhaal: de taak van de schutter is van het allergrootste belang, maar tegelijk moeilijk te onderwijzen. Schieten is iets instinctmatigs, iets dat minder lijkt op een redelijke beslissing dan op een korte, bijna aangeboren openbaring van vaardigheid. Daar kun je adviezen

aan wijden, zeker, maar nooit met de geruststellende volledigheid van een handleiding voor een campingtafel of een waterkoker met ontkalkingsprogramma.

Pieter keek daar met lichte bewondering naar. De tireur is in wezen een paradoxisch figuur: hij moet technisch zijn, maar ook los. Nauwkeurig, maar niet gespannen. Zelfverzekerd, maar niet overmoedig. En vooral moet hij in een paar seconden iets goed doen wat anderen met veel woorden nog niet eens behoorlijk kunnen uitleggen.

Rechtop, onderhands en zonder gedoe

Boulacier begint waar degelijke meesters altijd beginnen: bij de houding. Sta goed in de cirkel, met beide voeten volledig binnen de rand, rechtop maar niet stijf, en probeer je op je gemak te voelen. Dat "op je gemak" klinkt vriendelijker dan het is, want wie ooit gespannen een boule heeft vastgehouden, weet dat ongemak zich in petanque razendsnel vertaalt in onnauwkeurigheid. De kleinste onrust nestelt zich in arm, schouder of hand en reist vervolgens onverbiddelijk mee richting misser.

Ook voor de tireur geldt wat in hoofdstuk 1 al over het vasthouden en werpen is gezegd: onderhands is de juiste en geschikte methode. Bovenhands schieten komt wel voor, maar Boulacier laat er geen misverstand over bestaan dat onderhands schietende tireurs niet alleen meer, maar ook makkelijker carreaus maken. Dat is een mededeling die sommige spelers waarschijnlijk als karakterkritiek ervaren, maar daar kan het spel weinig aan doen.

Pieter vond dat verfrissend. In een wereld waarin mensen graag ingewikkeld doen over stijl, techniek en persoonlijke signatuur, zegt Boulacier eigenlijk iets verrassend eenvoudigs: doe wat werkt. Niet wat spectaculair oogt, niet wat je ooit

een indrukwekkende Fransman zag doen op YouTube avant la lettre, maar wat je trefkans vergroot. Petanque is tenslotte geen auditie voor sierlijkheid, al denken sommige spelers daar anders over.

De schutter en zijn hoofddeksel

Een van eerste concrete adviezen is heerlijk aards: zorg altijd dat je iets op je hoofd hebt. Een pet, een hoed, iets dat beschermt tegen zon, laagstaand licht, schijnwerpers, regen op de bril en vooral tegen nodeloze afleiding uit de periferie van het gezichtsveld. De klep van een pet of de rand van een hoed werkt als een soort kleine tactische tunnel. Plotseling bestaan er minder toeschouwers, minder onverwachte bewegingen en minder redenen voor je concentratie om voortijdig de benen te nemen.

Pieter moest daar glimlachend aan denken. Hoeveel missers in het leven zijn eigenlijk geen gevolg van gebrek aan talent, maar van te veel wereld? Te veel beweging naast de kern. Te veel gedoe aan de rand van het eigenlijke. Een pet blijkt dan niet alleen een kledingstuk, maar een filosofie: scherm af wat niet helpt.

Ook het praktische detail ontroerde hem een beetje. De tireur moet zijn hoofd koel houden, letterlijk bijna. De zon, de regen, de felle lampen, loshangende haren – het zijn allemaal kleine ongemakken die zich in een lange partij kunnen ophopen tot grote hinder. En hinder, zo weet iedere speler, is zelden spectaculair. Meestal is het gewoon irritatie met een dodelijk precieze timing.

Een tireur mag niet afkoelen

Dan komt misschien wel een van de meest karakteristieke adviezen uit dit hoofdstuk: blijf warm. Boulacier bedoelt dat niet alleen lichamelijk, maar ook ritmisch. Een tireur moet in zijn beweging blijven, mag niet gaan zitten en moet oppassen

voor periodes van stilstand. Zodra het spel stilligt, door meten of oponthoud, moet hij in principe bezig blijven, zodat het schietritme niet weglekt uit armen, schouders en vertrouwen.

Daar zat volgens Pieter iets diep menselijks in. Sommige vermogens verdragen geen onderbreking. Niet omdat ze fragiel zijn, maar omdat ze leven van continuïteit. Wie in zijn ritme zit, wordt gedragen door iets wat nauwelijks nog uitleg vraagt. Wie eruit raakt, moet opeens weer nadenken over zaken die juist goed gaan zolang ze half instinct blijven.

Het is een schitterend inzicht, vond Pieter: een tireur mag nooit koud worden. Niet fysiek, niet mentaal, niet moreel. De schutter leeft van een subtiele toestand van paraatheid, een soort innerlijke temperatuur die je niet kunt afdwingen, maar wel zorgvuldig moet bewaken. En zoals zo vaak geldt ook hier: kwijtraken gaat sneller dan opbouwen.

Spreek niet in de cirkel

Een ander advies is van een bijna religieuze strengheid: praat nooit als je gaat schieten. Heb je iets te zeggen, doe dat bij het but. Maar zodra je in de cirkel staat, houdt de taal op. Dan telt alleen nog de boule die geraakt moet worden, de afstand, het terrein, de ligging van het doelwit en de kracht waarmee je moet schieten.

Pieter had daar onmiddellijk sympathie voor. Er zijn momenten waarop spreken niet helpt, maar verstoort. Niet omdat woorden verkeerd zijn, maar omdat ze ruimte innemen die eigenlijk nodig is voor concentratie. Een mens kan maar een beperkte hoeveelheid aandacht tegelijk vasthouden, en blijkbaar is het in petanque onverstandig om die te verspillen aan zinnen als “ik gooi wel even een carreau”.

Boulacier is ook over dat soort bravoure helder: doe het niet. Roep niet dat je die boule wel even aan flarden schiet. Want als je mist, ga je af. En nog fundamenteler: grootspraak belast het schot met een extra gewicht dat technisch nergens voor nodig is. Je voegt theater toe aan een handeling die juist baat heeft bij soberheid. De boule heeft aan jouw zelfbeeld geen boodschap.

Moreel is geen luxe

Misschien nog belangrijker dan techniek is het moreel van de tireur. De fysieke vorm telt mee, vanzelfsprekend, maar de gemoedstoestand speelt evenzeer een grote rol. Sommige boules bevallen je meteen,: je kijkt ernaar en weet bijna zeker dat je ze zult raken. Andere staan je al vanaf het eerste ogenblik tegen. En precies daar laat het moreel zich gelden.

Pieter vond dat buitengewoon herkenbaar. Niet alleen op de baan, maar overal waar mensen iets moeilijks moeten doen. Sommige taken kijken ons vriendelijk aan. Andere lijken ons al vóór we begonnen zijn van repliek te dienen. Vertrouwen en terughoudendheid zijn niet zomaar gevoelens naast de handeling; ze kruipen de handeling in, gaan in de pols zitten, verplaatsen het gewicht van de arm en veranderen de uitkomst.

Boulacier zegt het bijna circulair, maar juist daarom is het waar: goed moreel leidt tot goed spelen, en goed spelen voedt op zijn beurt weer het moreel. Een tireur leeft dus in een soort wederkerige relatie met zijn eigen zelfvertrouwen. Dat is fijn als het loopt en venijnig als het stokt. Want de misser is dan nooit alleen technisch; hij krijgt al snel een psychologische nasmaak.

Meteen de tweede erachteraan

Een van die adviezen die alleen door ervaring kunnen zijn geboren, is dit: als je je eerste schot mist en je moet nog een

tweede keer schieten, blijf dan in de cirkel en schiet relatief snel door. Niet gehaast, maar ook niet eindeloos pratend of dralend. Het gemiste eerste schot helpt namelijk bij het tweede: je hebt een beter gevoel voor afstand, voor lijn, voor de manier waarop je moet schieten.

Pieter waardeerde die praktische wijsheid zeer. Wat net misging, is vaak nog warm genoeg om bruikbare informatie te bevatten. Maar alleen als je haar niet eerst laat afkoelen in commentaar, zelfverwijt of uitgebreide democratische evaluatie met het hele team.
Er zat een geruststellend idee in verscholen: een misser is niet altijd verlies, soms is het voorlopige kennis. Mits je niet meteen begint te praten alsof je een commissie moet toespreken over de oorzaken van de teleurstelling. Sommige correcties werken alleen wanneer ze bijna onmiddellijk worden aangebracht, op de temperatuur van het moment.

Geen bijgeloof, geen voorwerpen, geen toneel

Boulacier blijkt ook een verklaard vijand van allerlei kleine stoorzenders. Draag geen knellende kleding, geen zware of grote voorwerpen in je zakken, zorg dat er geen steen onder je voeten ligt en geef jezelf geen aanleiding om lichamelijke hinder te gaan voelen waar die misschien eerst nauwelijks bestond. Het probleem is namelijk niet alleen de hinder zelf, maar vooral de gedachte eraan. Zodra die zich in je hoofd nestelt, wordt hij medespeler.

Daar komt nog iets bij: vermijd bijgeloof. Boulacier beschrijft die wonderlijke situatie waarin een tireur overtuigd raakt dat hij mist zodra een bepaalde toeschouwer verschijnt, of wanneer een beroemde speler komt kijken, of wanneer een gehate kennis zich in het publiek mengt. Het is natuurlijk toeval, maar het toeval heeft zich intussen genesteld in het zenuwstelsel en gedraagt zich als een feit.

Pieter moest daar bijna teder om lachen. De mens is een fabriek van verbanden, ook waar ze niet bestaan. We nemen twee toevalligheden, plakken ze aan elkaar en noemen het vervolgens een patroon. Daarna lijden we onder onze eigen montage. De tireur die bang wordt voor een onheilsbrenger schiet in wezen niet meer tegen een boule, maar tegen een verhaal.

De pols, dat kleine raadsel

Aan het eind van het hoofdstuk komt Boulacier bij iets wat zich nauwelijks laat vertalen, laat staan doceren: de rol van de pols, de fameuze *coup de poignet*. Het is een soort contra-effect, een soepel zwiepje in de afwikkeling van hand en arm dat maar beperkt te controleren en nauwelijks echt aan te leren is. Je hebt het, of je hebt het vandaag even niet. En juist dat maakt het voor de tireur zowel fascinerend als frustrerend.

Pieter vond dat misschien wel het mooiste onderdeel van het hele hoofdstuk. Na alle adviezen, houdingen, waarschuwingen en verstandige leefregels blijft er dus nog steeds iets over dat zich niet laat temmen. Iets kleins, verborgen in het gewricht, dat op goede dagen meewerkt als een soepel gesmeerde machine en op slechte dagen voelt alsof arm en hand aan elkaar zijn vastgeklonken.

Boulacier is daar genadeloos eerlijk over. Als een tireur zegt: "Het lukt me niet meer," dan zit er volgens hem meestal iets mis in de pols en nergens anders. Wat een prachtig en tegelijkertijd onverbiddelijk inzicht. Alsof het hele verschil tussen glorie en gesukkel soms neerkomt op een klein, koppig scharnier in het menselijk lichaam.

Slotpassage

Pieter Pottenkijker keek aan het einde van zijn overpeinzing naar een tireur die net zijn pet iets dieper trok, de cirkel

instapte en zweeg. Dat beviel hem. Geen theater, geen uitleg, geen voorspellingen over een naderende carreau van mythische proporties. Alleen een man, een boule, een doelwit en de tijdelijke hoop dat pols, hoofd en humeur vandaag bereid waren samen te werken.

En daar, dacht Pieter, ligt misschien wel de ware adel van de tireur. Niet in het applaus na de treffer, maar in het beheer van al die kleine onzichtbare voorwaarden die eraan voorafgaan: warm blijven, zwijgen, niet ijdel worden, geen spoken toelaten, de voeten goed zetten en je niet laten ringeloren door een steen in de cirkel of een dwaas in het publiek. De boule vloog. En nog voor hij landde, wist Pieter alweer hoe het zat met het leven: sommige mensen missen door gebrek aan talent, maar opvallend velen door teveel bijzaken.

Hoofdstuk 7

De infanterist van het grind

Na de aristocratische stuiptrekkingen van de tireur keren we terug naar de werkvloer van het petanque: de pointeur. De man of vrouw van de degelijkheid, het arbeidsethos, het stille zwoegen en het zelden ontvangen applaus. Waar de tireur leeft van de treffer, leeft de pointeur van herhaling, nuance en het vermogen om zich niet uit het veld te laten slaan door steentjes, pech, commentaar en teamgenoten die uitsluitend in voltreffers geloven zolang een ander het voorbereidende werk doet.

Boulacier laat er geen twijfel over bestaan: goed schieten wordt je eerder gegeven, goed plaatsen valt te leren. Dat is hoopvol en meedogenloos tegelijk. Hoopvol, omdat oefening hier werkelijk verschil maakt. Meedogenloos, omdat het dus ook jouw eigen schuld is als je na jaren nog steeds speelt alsof

iedere boule door een innerlijke onduidelijkheid wordt voortgeduwd.

Pieter Pottenkijker keek daar met gepaste tederheid naar. De pointeur is de infanteriesoldaat van het spel, schrijft Boulacier, en dat is precies zo'n formulering die tegelijk eerherstel en medelijden in zich draagt. Want de infanterie wint misschien niet de mythe, maar vaak wel de oorlog. En intussen moet zij het stellen met modder aan de schoenen en opmerkingen van cavaleristen.

Recht naar het but

Het eerste advies is even eenvoudig als onthullend: speel recht naar het but en laat je boule rollen. Kies een donnee zo dicht mogelijk bij de werpcirkel, speel laag, zonder effect, en laat de boule in een rechte lijn zijn natuurlijke weg volgen. Het klinkt alsof iemand zegt dat je voor een goed huwelijk vooral vriendelijk, op tijd en zonder gedoe moet zijn — evident, maar verbazend lastig in de uitvoering.

Boulacier maakt hier een essentieel onderscheid. De natuurlijke loop van een boule is rechtuit, maar de mens zelf werkt die natuurlijkheid graag tegen door onbewust effect te geven. De onderarm, zo leert hij, staat anatomisch nu eenmaal niet vanzelf volmaakt vlak; de handpalm wil iets naar binnen draaien. En dus moet de pointeur zich licht forceren om juist eenvoudig te kunnen spelen. Eenvoud blijkt wederom geen gemak, maar discipline.

Pieter moest daar even voor gaan zitten. Hoeveel in het leven gaat er niet scheef omdat wij het natuurlijke ingewikkelder maken dan nodig? Men denkt vaak dat meesterschap vooral bestaat uit toevoeging: meer gevoel, meer bravoure, meer effect, meer persoonlijkheid. Maar Boulacier zegt in feite het

tegendeel. Eerst recht. Eerst gewoon. Eerst leren een boule precies dat te laten doen wat hij zonder franje het best kan.

Twee bastaardpunten zijn ook punten

Een van de prachtigste, meest nuchtere inzichten uit dit hoofdstuk is dat een pointeur met twee boules beter twee goede bastaardpunten kan maken dan één schitterend punt en één wanhoopsbal die nergens thuishoort. Zeker als het team beschikt over een trefzekere schutter, is degelijkheid goud waard. Of, om in de taal van het grind te blijven: zilver dat op tijd komt, wint meer partijen dan goud dat af en toe opduikt als een grillige neef op een familiefeest.

Boulacier onderbouwt dat met situaties uit de praktijk. Als de tegenstanders al hun boules hebben verbruikt op één boule van jouw team en jullie nog vijf boules in de hand hebben, dan zal een goede pointeur proberen er uit te halen wat erin zit. Niet één extra puntje uit beleefdheid, maar meerdere, omdat ieder punt telt en een latere werpronde misschien weer een gevecht om kruimels wordt.

Pieter hield van die zuinigheid met grandeur. Niet de grootse worp, maar het vermogen om gelegenheden niet te laten verdampen. Een goede pointeur denkt niet in romantische hoogtepunten, maar in rendement. En dat woord klinkt onpoëtisch, tot je bedenkt hoeveel levens vastlopen op mensen die alleen maar op hoogtepunten willen wachten.

Boule devant, boule d'argent

Boulacier geeft de pointeur een spreuk mee die tegelijk technische wijsheid en volkse moraal bevat: *boule devant, boule d'argent* – een boule vóór het but is van zilver. Met andere woorden: in de rechte lijn van het spel is een korte boule vaak waardevoller dan een boule erachter. Een boule vóór het but hindert, een boule erachter helpt soms juist de tegenstander of laat te veel ruimte open.

Maar, en dat is typisch Boulacier, meteen volgt de correctie op elk mogelijk fanatisme: ook weer niet systematisch te kort. Want dogma is in petanque net zo schadelijk als onachtzaamheid. Een goede pointeur mag binnen één en dezelfde werpronde nooit tweemaal achtereen dezelfde fout maken – niet twee keer te kort, niet twee keer te lang, tenzij er onderweg iets onverwachts is gebeurd. Twee keer dezelfde fout betekent volgens Boulacier dat je zonder nadenken speelt. En over iemand die zonder nadenken speelt, is hij korter dan over een boule.

Pieter knikte instemmend. De ware fout is niet de misser, maar de ongecorrigeerde misser. Eén tekortkoming is menselijk, twee keer precies dezelfde tekortkoming verraadt een zekere innerlijke luiheid. Dat geldt op de baan, maar ook daarbuiten meer dan men lief is.

Het terrein is de baas

Daarna trekt Boulacier de hiërarchie genadeloos recht: de wijze van plaatsen wordt altijd bepaald door de gesteldheid van het terrein. Niet door jouw stemming, niet door je voorkeuren en al helemaal niet door de theatrale herinnering aan een ooit gelukte worp op een zomertoernooi in 1998. Het terrein dicteert. Jij gehoorzaamt. Zo eenvoudig ligt de machtsverhouding.

Soms vraagt het terrein om rollend spel, soms om een demi-portée, soms zelfs om een volledige portée. Daarbij gelden volgens Boulacier de mechanische vuistregels die iedere pointeur zich moet inprenten: hoe dichter de donnee bij de cirkel ligt, hoe lager je moet spelen om langer door te rollen; hoe verder de donnee weg ligt, hoe hoger je moet spelen om minder ver door te lopen. Het is geen magie, maar mechanica. Al zullen veel spelers hun voorkeur blijven behandelen alsof zij een hogere openbaring is.

En dan is er nog het effect. Alleen wanneer de rechte lijn niet bruikbaar is – door een obstakel of een ongeschikte donnee – mag je de boule bewerken en links- of rechtseffect geven.

Ook hier weer die terughoudendheid van de echte meester: doe het als het moet, niet omdat je jezelf graag interessant vindt. Pieter vond dat een troostrijke gedachte. Niet alles wat kan, hoeft. En niet alles wat sierlijk is, is verstandig.

Geen wilde fantasieworpen

Boulacier's vierde advies zou op een tegel boven menig leven kunnen hangen: vermijd voor alles wilde fantasieworpen. Dat zijn die worpen waarin ambitie en roekeloosheid hand in hand door het grind huppelen, overtuigd van hun originaliteit, terwijl de kans op ellende alleen maar toeneemt. Hoe eenvoudiger je speelt, zegt Boulacier, des te beter het resultaat.

Dat is een uitspraak die Pieter diep beviel. Want hoeveel mensen vertrouwen niet op ingewikkeldheid wanneer eenvoud hen angst aanjaagt? Alsof een moeilijk plan waardevoller is dan een simpel goed plan. Maar de boule denkt daar niet aan mee. Die laat zich niet imponeren door jouw vernuft, alleen door de juistheid van uitvoering.

Daarom ook: kies, als er twee of drie mogelijke donnees zijn, in principe de dichtstbijzijnde - tenzij verderop hinderlijke glooiingen problemen veroorzaken. En houd rekening met voldoende ruimte tussen donnee en cirkel. Dat klinkt technisch, maar het is vooral een pleidooi voor helderheid. De goede pointeur romantiseert het risico niet; hij temt het.

De donnee moet geen wens zijn

Het vijfde advies is streng en glashelder: doe je uiterste best om ook werkelijk op je uitgekozen donnee neer te komen. Een speler die regelmatig naast zijn donnee valt, zal nooit een

goede pointeur worden. Dat is misschien de meest genadeloze zin van het hoofdstuk, juist omdat hij zo kaal is.

Geen psychologisch doekje, geen poëtische ontsnapping, alleen de harde vaststelling dat de basis eerst op orde moet zijn.

Pieter voelde onmiddellijk sympathie voor die strengheid. Een donnee is geen intentieverklaring. Geen beleidsvoornemen. Geen "hier mik ik ongeveer op". Een donnee is een afspraak met jezelf, en als je die structureel niet nakomt, helpt geen enkele mooie analyse achteraf.
Daarmee wordt plaatsen ook iets anders dan men vaak denkt. Het is geen vrijblijvende subtiliteit, maar arbeid op millimeterniveau. De pointeur moet eerst landen waar hij wilde landen. Pas daarna mag hij hopen dat de rest van de boule zich net zo ordentelijk gedraagt als zijn voornemen.

Eerst lopen, dan werpen

Een van de meest Pottenkijkeriaanse adviezen van Boulacier is misschien wel het zesde: ga, nadat het but is uitgeworpen, eerst naar voren voor een verkenning van het terrein. Speel nooit je eerste boule zonder dat kleine wandelingetje heen en weer. Je moet het terrein zien vanuit de cirkel én vanuit het but. Alleen door die twee perspectieven te combineren krijg je de beste informatie over glooiingen, stenen, de ligging van de donnee en de echte afstanden.

Pieter vond dat schitterend. Want daar loopt dan de ware vakman: niet haastig, niet achteloos, maar onderzoekend. Alsof hij niet zomaar een boule gaat gooien, maar een bescheiden veldstudie uitvoert in de geologie van hoop en hinder. Het korte loopje is geen tijdverlies; het is aandacht in beweging.

Boulacier voegt daar vilein aan toe dat je uit een speler die zijn eerste boule plaatst zonder die verkenning haast zeker kunt afleiden dat de partij hem nauwelijks interesseert, of dat hij de subtiliteiten van het spel niet kent. Dat is elegant gezegd voor: hij loopt er maar wat aan te rommelen. En misschien is dat ook precies wat Pieter overal om zich heen zo vaak meent te zien — mensen die handelen zonder eerst te kijken hoe de grond erbij ligt.

Gebruik de cirkel verstandig

Dan de cirkel, dat ogenschijnlijk nederige stukje speelruimte waar toch een halve tactiek in verscholen ligt. Boulacier zegt: maak goed gebruik van de werpcirkel. Als de cirkel ruim is, kan het veel verschil maken of je links of rechts staat of zit.

Zoek dus die positie op die zo goed mogelijk in het verlengde ligt van de lijn van but naar donnee

Nooit zomaar ergens gaan staan, waarschuwt hij. Veel beginners doen dat wel, en gooien dan soms zelfs tegen hun eigen hand in. Wat een heerlijke formulering is dat toch: tegen je eigen hand in gooien. Alsof niet alleen de boule, maar ook het hele lichaam protesteert tegen de slordigheid van zijn eigenaar.

Pieter zag meteen de grotere waarheid. De ruimte is zelden neutraal. Waar je gaat staan, vanwaar je kijkt, vanuit welke hoek je begint - het maakt allemaal uit. En toch gedragen veel mensen zich alsof uitgangspositie bijkomstig is. Alsof je overal hetzelfde kunt doen. Boulacier weet beter. Zelfs in een cirkel van beperkte doorsnee leeft al het verschil tussen gemak en gedoe.

Meten is werk, geen straf

Tijdens een toernooi moet vaak worden gemeten, zegt Boulacier, en dat moet de pointeur zoveel mogelijk zelf doen.

Niet de tireur ermee opzadelen, zeker niet als dat betekent dat die lang voorovergebogen staat, rood aanloopt en met bloed in het hoofd daarna nog geacht wordt koel te schieten.

Meten is de taak van de pointeur, de werkezel van het team.

Pieter las dat met diepe genegenheid. De werkezel! Wat een onbarmhartig en tegelijk liefdevol beeld. Daar staat hij dan, de man van het geduld, het meetlint en de praktische zorg, terwijl elders alweer iemand droomt van een carreau die applaus oplevert. Het is precies die asymmetrie die petanque zo menselijk maakt.

Maar Boulacier bedoelt meer dan taakverdeling. Meten is ook zorg voor het team, voor de orde van de werpronde, voor de rust van de schutter en voor de helderheid van beslissingen.

Wie goed meet, voorkomt vergissingen. En vergissingen in petanque zijn zelden abstract; ze komen altijd met directe, metalen gevolgen.

Achter de cirkel is jouw post

Het negende advies is bijna militair van precisie. Als je tegenstander speelt, ga dan achter de cirkel staan. Dat is jouw plaats. De milieu en tireur staan bij het but voor het overzicht, maar de pointeur hoort achter de directe tegenstander. Zo kan hij zien hoe diens boules over het terrein lopen en bovendien controleren of alles reglementair verloopt – of iemand niet per ongeluk in de verkeerde cirkel staat of met zijn voeten over de rand.

Daar sprak een diep gevoel voor orde uit, maar ook een opmerkelijk soort bescheidenheid. De pointeur is niet slechts uitvoerder van zijn eigen worpen; hij is tegelijk waarnemer, opzichter, verzamelaar van kleine waarheden. Niet de

sterspeler, maar de man die ziet wat er gebeurt voordat anderen doorhebben dát er iets gebeurt.

Pieter herkende daarin iets van de chroniqueur, misschien zelfs iets van zichzelf. Altijd net een stap achter de hoofdrolspelers, maar daardoor wel precies op de plek waar het verloop zichtbaar wordt. Je ziet de voeten, de foutjes, de onoplettendheid, de steentjes, de afwijkingen. En vaak, zo wist hij, zit de waarheid lager bij de grond dan men op het eerste gezicht vermoedt.

Slotpassage

Aan het eind van dit alles bleef de pointeur voor Pieter vooral een figuur van waardige eenvoud. Niet de man van de heldenpose, maar van de juiste donnee. Niet de leverancier van spektakel, maar de behoeder van kansen. Hij loopt, kijkt, kiest, corrigeert, meet, zwijgt en legt. En wordt dan vaak nog aangekeken alsof hij maar wat staat te doen met metaal en goede bedoelingen.

Toch wist Boulacier het al: als je een goede pointeur bent, wacht je een grote troost. Je zult vaak winnen. Onopvallend, zonder al te veel lawaai, soms zelfs tot verbazing van tireurs die schitterend hebben gespeeld en nog steeds niet begrijpen hoe zij konden verliezen. Pieter glimlachte bij die gedachte. Want het leven, net als petanque, wordt zelden beslist door wie het mooist uitpakt - meestal door degene die het eenvoudig genoeg houdt om goed uit te voeren.

Hoofdstuk 8

De man tussen twee waarheden

Na de pointeur, die werkt zonder glorie, en de tireur, die glorie zoekt alsof het zijn geboorterecht is, komen we nu bij de merkwaardigste figuur van het petanque: de milieu. De middelste man. De speler tussen twee disciplines, twee temperamenten en, als het tegenzit, ook tussen twee teamgenoten die elk menen dat de ander vooral hun eigen leven ingewikkeld maakt. De milieu is volgens Boulacier zonder enige twijfel de speler met de moeilijkste taak in het team.

Pieter Pottenkijker hield onmiddellijk van zo'n rol. Niet van de zichtbare held, niet van de vaste specialist, maar van degene die voortdurend moet schakelen tussen wat nodig is en wat mogelijk is. De milieu is geen vaste vorm, maar een functie. Geen positie om in uit te rusten, maar een

voortdurende opdracht om het spel bij elkaar te houden terwijl het intussen uit elkaar dreigt te vallen.

Boulacier zegt het onomwonden: de milieu moet zowel kunnen schieten als plaatsen, en juist die afwisseling maakt zijn rol zo zwaar. Dat klinkt als een compliment, maar iedereen die ooit multifunctioneel genoemd is, weet dat daar meestal extra werk, hogere verwachtingen en minder medelijden achter schuilgaan.

De moeilijkste plaats

De milieu is de speler die de middelste plaats inneemt in een triplette. Maar dat "middelste" is verraderlijk eenvoudig geformuleerd. Het suggereert een keurige plek tussen twee duidelijke polen, terwijl het in werkelijkheid eerder gaat om een permanente noodtoestand waarin je voortdurend opnieuw moet uitvinden of je nu moet redden, aanvallen, herstellen, opschonen of improviseren.

Boulacier schetst het prachtig en streng tegelijk. De milieu moet vaak als laatste spelen op een terrein dat al bezaaid ligt met boules. De boules van de eigen ploeg mogen niet verplaatst worden, want die vormen het opgebouwde spel dat behouden moet blijven. Tegelijk liggen de boules van de tegenstander in de weg, en er resteert vaak nog maar één vrije doorgang, die lang niet altijd samenvalt met het beste traject of de aangenaamste technische oplossing.
Pieter zag meteen hoe menselijk dat is. De milieu speelt zelden op een schoon blad. Hij krijgt de situatie zoals die geworden is – met andermans goede bedoelingen, andermans missers, andermans half gelukte plannen en de hinderlijke overblijfselen van alles wat daarvoor is geprobeerd. En dan moet hij iets goeds doen, zonder het bestaande nóg verder te ontregelen.

De duizendkunstenaar

Wie milieu wil zijn, heeft volgens Boulacier in de eerste plaats een perfecte techniek nodig. Omdat hij vaak met effect zal moeten plaatsen, linksom of rechtsom moet binnenkomen, tussen obstakels door, met beleid, behendigheid en een opmerkelijke mate van voorzichtigheid. De milieu leeft technisch gezien in een wereld waarin eenvoud niet altijd meer beschikbaar is.

En als hij moet schieten, wordt het zelden vriendelijk voor hem gemaakt. Dan gaat het vaak om een verscholen boule, of om een boule die vlak naast een andere ligt die juist niet geraakt mag worden. Hij moet verwijderen zonder te vernielen, raken zonder schade aan te richten, schoonmaken zonder het meubilair te verplaatsen. Het is het soort precisie dat in andere beroepen een toeslag oplevert en in petanque vooral bewonderend gemompel van toeschouwers.

Boulacier noemt de milieu uiteindelijk de duizendkunstenaar van het boulesspel. Pieter kon zich daar volledig in vinden. Niet omdat duizendkunstenaars altijd de eer krijgen die hun toekomt – meestal niet – maar omdat zij beschikken over iets zeldzaams: bruikbaarheid op het moment dat de situatie onduidelijk wordt. En onduidelijkheid, zo wist Pieter, is meestal precies waar de meeste mensen afhaken en de werkelijke vakman begint.

Een onnatuurlijke rol

Misschien het mooiste inzicht in dit hoofdstuk is dat Boulacier de rol van de milieu eigenlijk een beetje onnatuurlijk noemt. Petanque kent immers van nature twee disciplines: plaatsen en schieten. En op basis daarvan zou je, redenerend als een ordentelijk mens, uitkomen op een team van twee spelers: een pointeur en een tireur. Maar nee, er is een derde aan toegevoegd. Een tussenvorm. Een schakel. Een levende

koppeling tussen twee werelden die van karakter sterk verschillen.

Pieter vond dat een ontroerende gedachte. Alsof het spel zelf ergens heeft aangevoeld dat twee functies niet genoeg waren om de rommel van de werkelijkheid op te vangen. Er moest iemand komen die niet alleen uitvoert, maar ook overbrugt. Niet alleen specialiseert, maar ook vertaalt. Niet alleen kan, maar ook opvangt.

Boulacier vraagt zich af of die derde speler is toegevoegd om het spel interessanter en gevarieerder te maken. Dat is ongetwijfeld gelukt. Alleen, zoals zo vaak met verrijking, is de rekening terechtgekomen bij degene die het extra werk mag doen.

De schokbreker van het team

De milieu heeft volgens Boulacier een regelende taak. Hij moet dingen doen die zijn teamgenoten hebben nagelaten, fouten goedmaken en aanvallen of verdedigen al naargelang de situatie daarom vraagt. Hij is, schrijft Boulacier, een soort schokbreker die de klappen moet opvangen, maar tegelijk ook een aanvaller van kaliber om de tegenstander onder druk te houden.

Daar zit een hele filosofie van teamspel in verborgen. Niet iedereen hoeft de beste te zijn, maar iemand moet wel de samenhang bewaren. De milieu is degene die de gevolgen van het voorafgaande incasseert en er toch nog iets bruikbaars van moet maken. Hij werkt met de erfenis van zijn medespelers – goed of slecht – en zijn manier van spelen wordt voortdurend bepaald door het verloop van de werpronde en de verrichtingen van beide teams.
Pieter hield van dat woord: erfenis. In de milieu zit iets van een executeur-testamentair van het grind. Hij krijgt

overgedragen wat er ligt, niet wat er had móéten liggen. En als hij goed is, voelt niemand later nog hoeveel herstelwerk daar eigenlijk tussen heeft gezeten.

Alertheid als levenshouding

Een andere eigenschap die Boulacier onmisbaar acht voor de milieu is alertheid. Hij mag nooit overrompeld worden door een onverwachte wending in het spel. Alle mogelijke verwikkelingen moet hij doorzien en hij moet er adequaat op reageren door de passende manier van spelen te vinden. Dat betekent dus: niet alleen goed zijn, maar ook wakker blijven op het ogenblik dat het spel zich grillig gedraagt.
Pieter moest lachen om hoe toepasselijk dat eigenlijk is. Sommige mensen spelen alleen goed zolang alles volgens plan verloopt. Zodra het leven afwijkt van de voorgenomen route, raken zij innerlijk zoek. Maar de milieu leeft juist van dat afwijkende. Hij moet denken in zijpaden, tussenoplossingen, restkansen en kleine openingen die voor anderen nog niet zichtbaar zijn.

Boulacier vraagt van hem iets zeldzaams: niet star zijn in kunde, maar levend in inzicht. De milieu moet als het ware al begrijpen wat er gebeurt terwijl het nog gaande is. En dat is misschien wel de zwaarste vorm van spelintelligentie: niet pas snappen achteraf, maar bruikbaar zijn op tijd.

Koelbloedigheid zonder applaus

Koelbloedigheid is voor de milieu eveneens onontbeerlijk, zegt Boulacier. Hij mag zich nooit druk maken of opwinden tegenover zijn medespelers, en juist omdat hij als laatste speelt, moet hij beseffen dat zijn eventuele stommiteiten door niemand meer te herstellen zijn. Op wat hij doet, is geen beroep meer mogelijk. Geen hoger hof. Geen technische commissie. Geen reddende schutter die het nog even oplost.

Wat een eenzame grandeur, dacht Pieter. De milieu is de man zonder vangnet. En toch mag hij zich niet laten kennen. Geen bitsheid, geen humeur, geen geprikkelde reacties, want juist aan het einde van de werpronde is het spel kwetsbaar en kan de kleinste verstoring al leiden tot aanzienlijk puntenverlies.

Daarmee krijgt de milieu bijna iets van een butler in een huis vol dramatische types. Hij moet zorgen dat alles netjes blijft lopen, ook als anderen innerlijk al met deuren slaan. En als het lukt, wordt dat zelden als wonder benoemd. Hoogstens als vanzelfsprekendheid. Tot hij er een keer niet is.

De joker die alles moet kunnen

Boulacier benadrukt ook de allroundheid van de milieu. In een team van niveau moet soms van positie worden gewisseld, en dan moet de milieu in staat zijn een falende tireur tijdelijk te vervangen of een pointeur die het spoor bijster is geraakt op te vangen. Hij moet dus in een voortdurend wisselend ritme kunnen spelen en op elk gewenst moment inzetbaar zijn als sluitstuk van het team.

Daar is dat beeld weer: de joker. Niet de lolbroek, maar de kaart die overal kan inspringen. En precies daardoor van doorslaggevend belang. De milieu kan zijn team maken of breken, schrijft Boulacier. Goede milieus zijn dan ook altijd zeldzaam geweest en zullen dat blijven.

Het publiek bewondert hen anders dan tireurs. Niet met die ademloze extase die hoort bij het zichtbare spektakel, maar met een soort bedachtzame eerbied. En dan citeert Boulacier dat mooie moment waarop toeschouwers, na een rake schietboule gevolgd door een goed geplaatste tweede boule in dezelfde werpronde, bewonderend mompelen: “Hij daar, die kan alles, ’t is een Monsieur des boules!” Pieter vond dat

een schitterende onderscheiding. Niet beroemd, maar erkend. En misschien is dat op de lange duur waardevoller.

Ook voor hem gelden de oude lessen

Aan het eind maakt Boulacier duidelijk dat de adviezen voor de pointeur ook voor de milieu gelden. Dat is logisch, maar niet gering. Het betekent dat de milieu niet alleen uitzonderlijk moet zijn in wat extra nodig is, maar ook degelijk in alles wat al eerder van een goede plaatser werd gevraagd. Alsof iemand tegen je zegt dat je behalve dirigent, violist en reparateur van de lessenaars ook nog even zuiver moet zingen.

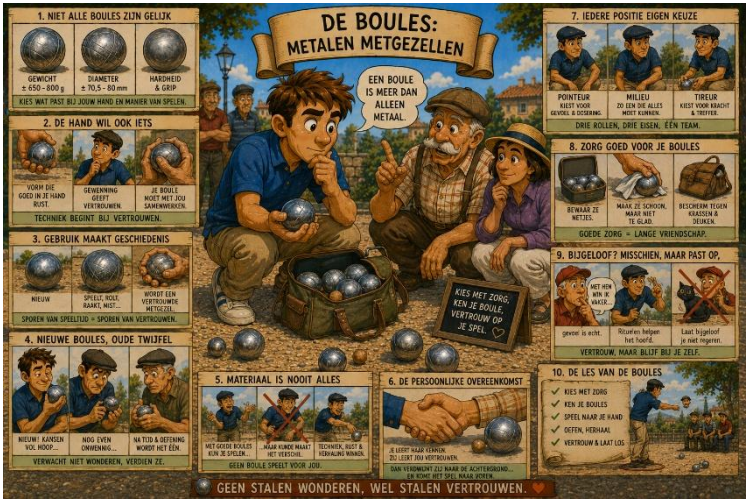
Pieter keek daar met gepaste bewondering naar. De milieu is de speler die zelden helemaal in zijn eigen discipline mag wonen. Hij huurt als het ware kamers in meerdere huizen tegelijk. En toch moet hij overal op tijd het licht aan kunnen doen.
Misschien is dat wel waarom deze rol hem zo aansprak. Niet de eenvoud van één kunst, maar de verantwoordelijkheid voor het geheel. Het milieu is de speler voor wie petanque geen verzameling losse worpen meer is, maar een systeem van gevolgen. Hij leeft in het verband. En daar, in dat verband, blijkt pas echt wie er iets kan.

Slotpassage

Pieter Pottenkijker keek aan het einde van zijn overdenking naar de middelste man op de baan en dacht: daar staat hij dan, de onzichtbare spil. Niet de eerste naam die men roept, niet de laatste waarover men opschept in de kantine, maar wel degene die de gaten dichtloopt tussen hoop en schade. De man van het herstel, het overschakelen, het juiste antwoord op een vraag die nog maar net is gesteld.

En misschien, dacht Pieter, is dat niet alleen in petanque zo. In bijna ieder gezelschap, iedere familie, iedere organisatie en

iedere zomeravond op een camping bestaat wel zo iemand: niet de luidruchtigste, niet de sierlijkste, maar degene die alles nog net bijeenhoudt wanneer anderen al aan het glanzen of mopperen zijn. Boulacier wist het allang. Goede milieus zijn zeldzaam. Misschien juist omdat er maar weinig mensen zijn die tegelijk kunnen dragen, denken, herstellen én zwijgen alsof het de gewoonste zaak van de wereld is.

Hoofdstuk 9

De metalen metgezellen

Er zijn mensen die menen dat een boule een boule is. Een stuk metaal, rond van vorm, voorzien van gewicht, diameter en een zekere bereidheid om zich over grind te verplaatsen. Zulke mensen bestaan. Zij leven onder ons. Zij eten vermoedelijk ook soep zonder peper en vinden dat alle pennen hetzelfde schrijven. Pieter Pottenkijker keek met medelijden naar hen.

Want wie Boulacier leest, begrijpt onmiddellijk dat de verhouding tussen speler en boule veel gecompliceerder ligt. Hoofdstuk 9 draagt niet voor niets simpelweg de titel *De boules*. Alsof Boulacier wist dat je over dit onderwerp het beste zonder omhaal kunt beginnen, wil je niet verdwalen in techniek alleen. Een boule is in het petanque immers nooit louter materiaal. Zij is verlengstuk, vertrouweling, excuus,

troostmiddel en soms ook stille medeplichtige aan een totaal mislukte middag.

Pieter kende dat soort verbanden. Er zijn voorwerpen die zich na verloop van tijd in het leven nestelen alsof ze mee zijn gaan denken. Een notitieboekje dat beter schrijft wanneer men verdrietig is. Een stoel waarin men alleen goede besluiten neemt. Een jaszak waarin altijd net de juiste herinnering blijkt te zitten. En dus ook een boule, die op enig moment ophoudt een voorwerp te zijn en een bondgenoot wordt.

Niet alle boules zijn gelijk

Boulacier laat er geen twijfel over bestaan dat de keuze van boules ertoe doet. Gewicht, diameter, hardheid, grip en gewenning zijn voor een speler niet zomaar technische details, maar voorwaarden waaronder vertrouwen kan ontstaan. En zonder vertrouwen, zo wist Boulacier, blijft techniek iets stamelends houden.

Dat klinkt voor buitenstaanders overdreven. Maar buitenstaanders hebben vaker ongelijk op het gebied van intieme vakmanschappen. De een speelt liever met wat zwaardere boules, de ander met lichtere; de ene hand verlangt een kleinere diameter, de andere juist een maat die voller in de palm rust. Wat goed is, blijkt in petanque zelden algemeen goed, maar meestal persoonlijk passend.

Pieter vond dat een geruststellende gedachte. Niet het beste bestaat, alleen het best passende. Dat geldt voor boules, maar ook voor schoenen, zinnen, vriendschappen en vakantietafels. De wereld zou aanzienlijk verdraaglijker zijn als meer mensen dat onderscheid leerden maken.

De illusie van objectiviteit

Wie over boules praat, dreigt vroeg of laat in cijfers te vervallen. 71, 72, 73 millimeter. 680, 700, 710 gram. Het

klinkt streng, exact en bijna wetenschappelijk. Alsof men, eenmaal gewapend met schuifmaat en weegschaal, het geheim van goed spel heeft opgelost. Maar Boulacier is te ervaren om zich door zulke schijnzekerheid te laten misleiden.

Want achter elke maat schuilt nog altijd de speler. Een boule van keurige afmetingen kan in de verkeerde hand net zo nutteloos zijn als een perfect gestreken pak op iemand die zijn eigen knopen niet vertrouwt. Wat telt is niet alleen wat de boule is, maar wat zij wordt in het gebruik.

Pieter moest daar hartelijk om glimlachen. De mens heeft een diep verlangen om het persoonlijke te objectiveren. Alsof een goede keuze pas serieus genomen mag worden wanneer zij in tabellen past. Maar sommige waarheden laten zich niet wegen zonder dat er onderweg iets wezenlijks verloren gaat. Een boule moet niet alleen kloppen op papier; zij moet zich ook laten geloven door de hand die haar werpt.

De hand wil ook iets

Boulacier maakt duidelijk dat een speler zijn boules met zorg kiest en dat die keuze samenhangt met manier van spelen en positie in het team. Een tireur zal vaak anders kiezen dan een pointeur, juist omdat de eisen die aan schieten en plaatsen worden gesteld niet identiek zijn. Schieten vraagt iets anders van gewicht en gevoel dan plaatsen, waar souplesse, dosering en reactie op de bodem zwaarder meewegen.

Dat is een prachtig gegeven, vond Pieter. Alsof zelfs metaal zich voegt naar temperament. De pointeur zoekt misschien het soort boule dat wil luisteren. De tireur eerder het soort dat zonder aarzeling bevelen opvolgt. En daartussen, zoals altijd, bevindt zich de milieu, die vermoedelijk iets nodig heeft dat diplomatiek genoeg is om twee werelden te verdragen.

De hand is niet neutraal. Zij heeft voorkeuren, grillen, herinneringen. Sommige boules liggen meteen goed, andere blijven ondanks alle technische geschiktheid aanvoelen als een logé die te lang is gebleven. En op beslissende momenten blijkt zelden de theorie doorslaggevend, maar bijna altijd de mate waarin hand en materiaal elkaar inmiddels vertrouwen.

Slijtage, liefde en bijgeloof

Wie lang met dezelfde boules speelt, ziet ze veranderen. Ze krijgen sporen, kleine beschadigingen, glans op onverwachte plaatsen en die doffe vertrouwdheid die alleen ontstaat door veelvuldig gebruik. Voor een buitenstaander oogt dat als slijtage. Voor de speler is het meestal geschiedenis.

Pieter hield van dat soort gebruikssporen. Voorwerpen die nog te nieuw zijn, hebben vaak iets onbeleefds. Ze weten nog niets van hun eigenaar. Maar een gebruikte boule heeft geleden, gerold, geraakt, gemist, getrild in de hand voor een beslissende worp en gerust in de zak van iemand die dacht dat het vandaag misschien zijn dag zou zijn.

En dan komt onvermijdelijk het bijgeloof om de hoek kijken. Want geen enkele speler die zijn boules werkelijk liefheeft, is nog volledig rationeel. Er ontstaat een stille overtuiging dat juist díe ene set iets in zich draagt wat met cijfers niet te verklaren valt. Dat zij geluk brengt, ritme vasthoudt of zich op cruciale momenten net iets gewilliger toont dan al het andere metaal in de tas. Boulacier wist dat spelers zulke dingen zelden hardop toegeven, maar wel degelijk beleven.

Nieuwe boules, oude twijfel

Er zijn weinig gebeurtenissen zo onderschat ingrijpend als de aanschaf van nieuwe boules. In theorie is het eenvoudig: men koopt iets beters, moderners, passenders misschien. In de praktijk is het eerder een delicate overgang tussen hoop en

wantrouwen. Nieuwe boules moeten nog worden ingespeeld, bevoeld, bevochten bijna.

Pieter zag daarin onmiddellijk de menselijke komedie. Men verlangt vernieuwing, maar uitsluitend wanneer die zich gedraagt alsof ze al jarenlang vertrouwd is. De nieuwe boule moet direct goed voelen, maar mag niet te nadrukkelijk nieuw zijn. Zij moet betere prestaties beloven zonder de speler eraan te herinneren dat misschien niet het materiaal, maar de worp zelf het voornaamste probleem was.

Boulacier zou dat vermoedelijk met een schuin oog hebben bekeken. Want hij kende het ras der spelers. Een gemiste boule wordt maar al te graag toegeschreven aan een nog niet ingespeelde set, een vreemde balans, een onwennige diameter of een metaalsoort die zich kennelijk vandaag tegen het leven zelf had gekeerd. Het is het oude verhaal: ook in petanque wil de mens graag geloven dat de fout zich buiten hem bevindt, zolang dat nog enigszins geloofwaardig klinkt.

Materiaal is nooit alles

Toch blijft Boulacier nuchter. Hoe belangrijk de boules ook zijn, zij vormen nooit de volledige verklaring van goed spel. Een slechte speler wordt niet plotseling groot door voortreffelijk materiaal, zoals een middelmatige dichter nog geen meester wordt door duur papier. De boule kan ondersteunen, niet vervangen.

Dat is een troostrijke beperking. In een tijd waarin men overal denkt dat prestaties simpelweg koopbaar zijn, herinnert petanque eraan dat kunde nog altijd in het lichaam, het oog, de rust en de herhaling zit. De boule is belangrijk, maar alleen in de hand van iemand die haar weet te gebruiken.

Pieter noteerde in gedachten dat dit eigenlijk voor bijna alles geldt. Gereedschap is zelden onbelangrijk, maar nooit onschuldig doorslaggevend. Wie niets oefent, koopt vooral hoop. En hoop is prachtig, maar op een kaal terrein tussen zes en tien meter van het but doorgaans net niet genoeg.

De persoonlijke overeenkomst

Het mooiste aan hoofdstuk 9 is misschien wel dat Boulacier impliciet laat zien dat de speler uiteindelijk tot een soort overeenkomst komt met zijn boules. Niet juridisch, niet zichtbaar, maar praktisch en bijna gevoelsmatig. Je leert wat ze doen, hoe ze vallen, hoe ze reageren, hoeveel vertrouwen je ze op bepaalde afstanden mag geven.

Op enig moment verdwijnt de boule naar de achtergrond en komt het spel naar voren. Dat is waarschijnlijk het hoogste stadium van gewenning: wanneer materiaal niet meer opvalt, maar meewerkt. Zoals goede schoenen verdwijnen tijdens een lange wandeling, of een goede zin niet meer als constructie klinkt maar als gedachte zelf.

Pieter vond dat ontroerend. Er zijn in het leven maar weinig dingen waarmee men zó vaak zwijgend samenwerkt. Een mens en zijn boules: samen op weg naar een punt dat soms wel, soms niet en soms net niet genoeg blijkt. Maar altijd in die merkwaardige combinatie van techniek, vertrouwen en hoop die het spel zo hardnekkig menselijk maakt.

Slotpassage

Pieter Pottenkijker keek naar de stalen ballen in een open tas en dacht dat niemand ze recht deed door hen simpelweg materiaal te noemen. Zij waren meer dan dat. Kleine, ronde biografieën van gewoonte, voorkeur, angst, herstel en koppig geloof in de volgende worp.

Boulacier had dat begrepen. Daarom schreef hij over boules niet als over objecten uit een catalogus, maar als over wezenlijke onderdelen van het spelende bestaan. De goede speler kiest ze met zorg, leert ze kennen, verwijt ze soms onrechtvaardig van alles en keert toch altijd weer naar hen terug.

Misschien, dacht Pieter, is dat wel de echte les van dit hoofdstuk: dat zelfs in een spel van stalen ballen het verschil niet alleen wordt gemaakt door hardheid of gewicht, maar door vertrouwdheid. En vertrouwdheid, dat wist hij inmiddels, is een vorm van liefde die zich zelden luid aankondigt, maar des te duidelijker blijkt zodra men haar even moet missen.

Hoofdstuk 10

De laatste boule

Er komt in ieder goed spel een moment waarop techniek niet meer volstaat. Niet omdat de techniek er niet toe doet – integendeel – maar omdat zij uiteindelijk gedragen moet worden door iets anders: houding, beheersing, waardigheid en het vermogen om een partij groter te zien dan de worp die je zojuist gemist hebt. Boulacier laat daar in de slothoofdstukken geen twijfel over bestaan: petanque is niet alleen een kwestie van kunnen, maar evenzeer van gedrag, psychologie en de kunst om het spel niet te ontsieren.

Pieter Pottenkijker voelde zich onmiddellijk aangesproken. Niet omdat hij zichzelf nu direct als toonbeeld van kalme sportiviteit beschouwde – ieder mens heeft zijn momenten waarop hij innerlijk een kiezelsteen verantwoordelijk houdt voor existentiële tegenslag – maar omdat hij begreep dat het

wezen van een spel zich pas toont wanneer het tegenzit. Winnen met stijl is aardig. Verliezen zonder te verkruimelen, dat is hogere beschaving.

Boulacier vraagt daarom iets dat zeldzaam is in een wereld waarin veel mensen al beledigd raken door een verkeerd neergezette koffiekom: beheersing. Geen geschreeuw, geen onbeheerste woede, geen kleinzielige vijandigheid, maar rust, kalmte en bij voorkeur zelfs een zekere vriendschappelijkheid tijdens de partij. Dat klinkt eenvoudig, maar iedereen die ooit in een gespannen werpronde heeft gestaan, weet dat beschaving meestal pas duur wordt op het moment dat zij het hardst nodig is.

Hoe een spel mooi blijft

Petanque moet, zegt Boulacier, zo aangenaam mogelijk beoefend kunnen worden, en dat vraagt iets van de spelers zelf. Een partij hoort niet te ontaarden in grofheden, drift en geruzie, hoe belangrijk de inzet ook lijkt. Het spel verdient een klimaat van rust, kalmte en zelfs vriendschap. Niet omdat het daardoor zachter wordt, maar omdat juist dan het ware peil van de spelers zichtbaar wordt.

Pieter hield van die gedachte. De ware speler herken je niet alleen aan de boule die hij gooit, maar ook aan de ruimte die hij om zich heen laat bestaan. Er zijn mensen die elk spel onmiddellijk in bezit nemen, als was het een verlengstuk van hun humeur. En er zijn mensen die begrijpen dat een partij pas draaglijk wordt wanneer niemand er zijn karakterdefecten ongefilterd in uitgiet.Het-Mysterie-van-de-illusie-boek.pdf+1 Boulacier is daar streng in, maar terecht. Wil je winnen, doe het dan met carreaus en goede punten, niet met onbeschoftheid of intimidatie. Dat is misschien wel een van de mooiste regels van het hele boulesspel: dat vakmanschap het enige fatsoenlijke antwoord is op spanning.

Respect als techniek

Respect voor de tegenstander is bij Boulacier geen bijkomstigheid, maar onderdeel van goed spelen. Wie zijn tegenstanders correct behandelt, zal doorgaans ook correct behandeld worden, en zelfs als dat niet gebeurt, blijft er iets overeind dat belangrijker is dan de stand alleen: je eigen maat.

Pieter vond dat verfrissend. In veel menselijke verhoudingen is respect tegenwoordig gedegradeerd tot een soort bonus voor wie toevallig sympathiek uitvalt. Maar op de baan hoort respect vooraf te bestaan. Niet als beloning voor prestaties, maar als uitgangspunt. De ander staat daar immers met hetzelfde doel, dezelfde onzekerheid en vermoedelijk een vergelijkbaar tekort aan volledige beheersing over wat een kiezel, hellinkje of onwillige hand kan veroorzaken.

Boulacier wijst er bovendien op dat men ook niet moet pronken met eigen talent of voortdurend als docent moet optreden tegenover anderen. Dat is een subtiele maar rake les. Er zijn weinig dingen vermoeiender dan een speler die elke worp van zijn medemens beschouwt als lesmateriaal voor zijn eigen vermeende superioriteit. Wie echt iets kan, hoeft daar zelden luidruchtig bewijs van te leveren.

De sfeer van een partij

In de psychologie van het spel ziet Boulacier iets wezenlijks: de sfeer van een partij is geen bijzaak, maar een kracht die het spelverloop mede bepaalt. Een goede speler leert niet alleen omgaan met spanning, geluk en tegenslag, maar begrijpt ook dat tempo, uitstraling en innerlijke rust invloed hebben op het geheel. Als het meezit, moet je niet in eindeloos overleg verzanden; als het tegenzit, is het juist zaak te vertragen en niet in irritatie te versnellen.

Pieter herkende daar iets algemeens in. Mensen die pech hebben, gaan vaak jagen. Alsof meer haast een remedie zou zijn tegen verlies van controle. Maar volgens Boulacier werkt dat averechts: wie in tegenslag sneller en gejaagder speelt, zakt dieper weg in zijn eigen modder. Een prachtige observatie, niet alleen voor petanque, maar ook voor vergaderingen, relaties en de Nederlandse snelweg op vrijdagmiddag.

Ook het zogenaamde chanson, het uit het lood brengen van tegenstanders met grappen, fratsen of subtiele steken, wijst Boulacier af als iets dat het spel vervalst. Goede spelers hebben zulke foefjes niet nodig. En als je met zo'n figuur te maken krijgt, zegt Boulacier, is het beste antwoord niet verontwaardiging, maar verdubbelde inzet – en uiteindelijk winnen. Daar zit stijl in. Niet terugblaffen, maar antwoorden met kwaliteit.

De mensen naast de baan

Een spel bestaat nooit alleen uit de spelers. Boulacier vraagt ook uitdrukkelijk respect voor organisatoren en scheidsrechters. Organisatoren verrichten maanden werk om toernooien mogelijk te maken, en scheidsrechters verdienen discipline en aanvaarding van hun beslissingen zonder eindeloos gemopper. Zonder die mensen zou het hele boulesspel als georganiseerd samenzijn eenvoudig uit elkaar vallen.

Pieter vond dat een ontroerende rechtzetting. Er is altijd een stille laag mensen die tafels rechtzet, vergunningen regelt, linten spant, formulieren schrijft en prijzen verzamelt, terwijl anderen straks in de zon mogen doen alsof alleen hún worp ertoe doet. Dat geldt op de camping, op een toernooi, in een buurthuis en vermoedelijk in de hele beschaving.

Boulacier noemt het terecht een minimale plicht om daar dankbaarheid tegenover te stellen. De verliezer die na een vroege uitschakeling vooral de organisatie, de scheidsrechter of de baan vervloekt, verraadt zelden iets over het toernooi en meestal vooral iets over zichzelf. Ook daarin is petanque streng: het spel legt niet alleen je techniek bloot, maar vaak ook je omgangsvormen.

De ware winst

Het mooiste inzicht van Boulacier is misschien wel dat petanque op twee manieren gespeeld kan worden: serieus, analyserend en ambitieus, maar ook voor de lol, ter ontspanning en om een paar uur aangenaam bezig te zijn. Beide manieren zijn legitiem, zolang het spel niet verwordt tot flauwekul, valsheid of respectloosheid. Dat maakt het spel grootser dan men op het eerste gezicht zou denken.

Pieter dacht: daar ligt misschien de echte overwinning. Niet per se in het dertiende punt, al blijft dat voor het scorebord uiteraard een onmiskenbaar detail. Maar in het vermogen om een spel zo te spelen dat het je niet verkleint. Dat je scherper wordt zonder harder te worden, fanatieker zonder vervelender, preciezer zonder je medemens voortdurend te willen corrigeren.

Boulacier houdt vast aan een prachtige maat: leer winnen in bescheidenheid en verliezen zonder schande, want niet verliezen is geen kunst, maar niet kunnen verliezen wél een tekort. Daar eindigt het boek eigenlijk waar het in wezen altijd al over ging: bij de mens, niet alleen bij de boule.

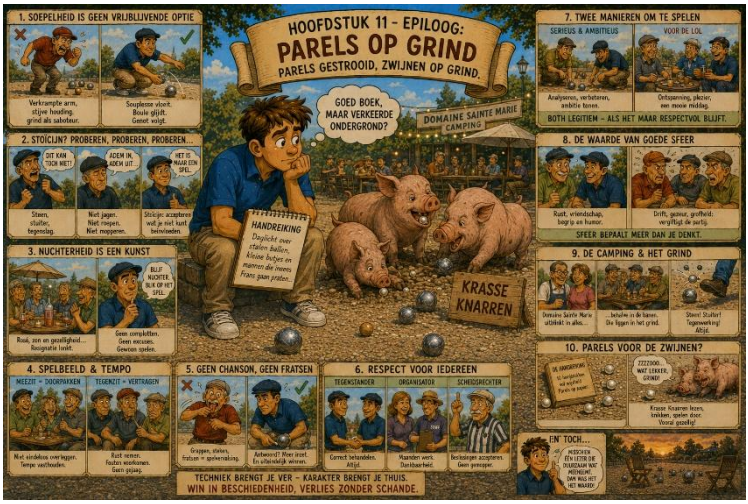
Slotpassage

Pieter Pottenkijker bleef nog even staan aan de rand van het terrein, waar de laatste boule allang tot stilstand was gekomen en alleen het stof nog nadacht over wat er zojuist was gebeurd. Hij keek naar het but, klein en onbewogen, alsof

het nooit iets anders had gedaan dan het middelpunt zijn van hoop, berekening, overschatting en een paar gram pech.

En hij begreep ineens waarom Boulacier over petanque schreef zoals een ander over een ambacht, een landstreek of een karakter zou schrijven. Omdat dit spel, hoe eenvoudig het ook lijkt, alles in zich draagt: techniek en toeval, moed en ijdelheid, kameraadschap en ergernis, beheersing en de verleiding om die juist kwijt te raken. De baan is klein, maar de mens past er volledig op.

Misschien is dat het laatste wat erover te zeggen valt. Dat de boule rolt, het punt soms valt en soms niet, de partij eindigt, de stoelen worden aangeschoven en iemand aan de bar nog één keer uitlegt dat het vandaag vooral het terrein was. Maar wie goed heeft gekeken, weet beter. Het was nooit alleen het terrein. Het was altijd ook de mens die gooide.

Hoofdstuk 11

Epiloog: Parels op grind

Pieter Pottenkijker dacht nog één keer vooruit.

Niet omdat er nog een deadline hing, of omdat Monsieur Ferron Boulacier boven zijn hoofd zweefde als een streng maar rechtvaardig meetlint-engel. Nee, dit keer deed hij het uit pure nieuwsgierigheid naar de toekomst van zijn eigen werkstuk. De handreiking. Zijn “Daglicht over stalen ballen, kleine butjes en mannen die ineens Frans gaan praten zodra ze een pastis vasthouden”.

En hij moest, met enige pijn in het schrijvershart, concluderen dat dit boek een aanzienlijk risico liep: dat van de parels voor de zwijnen.

Het is een merkwaardige ervaring om te beseffen dat je een doorwrochte, zorgvuldig opgebouwde handreiking hebt geschreven voor een publiek dat massaal zal beweren dat het "allemaal wel meevalt" en dat "Pieter het weer veel te ingewikkeld maakt". Pieter kende zijn Krasse Knarren inmiddels. Ze zouden de inhoud met enige belangstelling ontvangen, het voorwoord overslaan, twee diagrammen verkeerd begrijpen en uiteindelijk toch weer spelen zoals ze altijd al deden.

"Het is maar een spel," zouden ze zeggen, met de serieusheid van mensen die net een oorlog hebben voorkomen door de caravan waterpas te zetten.

Daarmee was de handreiking, vreesde Pieter, bij voorbaat half verloren. Niet omdat hij slecht was – Ferron had hem daar persoonlijk van verzekerd, en Ferron loog alleen tegen meetlinten – maar omdat de gemiddelde deelnemer aan het Krasse Knarren Boulestoernooi slechts beperkt ontvankelijk is voor subtiliteiten die verder gaan dan "ik lag toch dichterbij, ik zweer het".

En toch, dacht Pieter, zelfs dat was niet het grootste probleem. Het grootste probleem heette Domaine Sainte Marie.

De camping die alles goed doet, behalve… Camping Domaine Sainte Marie excelleert in vrijwel alles wat een mens in de zomervakantie nodig heeft.

Gastvrijheid: Marga en Peter ontvangen gasten alsof ze familie zijn, maar dan familie die wél graag gezien wordt.

Gezelligheid: er is een permanent tekort aan stilte, maar een overvloed aan verhalen, rosé en wederzijds begrip voor andermans snurkgedrag.

Verbroedering: de Verbroederij doet zijn naam eer aan; men komt voor een schnitzel en gaat naar huis met twee nieuwe vrienden, één filosofische discussie en een mild cholesterolbesef.

Humor: de kolder in de Kolderkrant, de kolder op het terras en de kolder in de hoofden van de gasten – alles klopt.

Maar dan zijn er de boulesbanen. Die liggen in het grind. Niet in keurige, subtiel gevlakte, licht verende banen waar een boule kan glijden alsof hij door een Franse boulevard wordt begeleid. Nee. In het grind. Grind dat knarst, schuurt, kantelt, weigert, stuitert, tegenwerkt en bij voorkeur precies onder jouw donnee een mini-monumentje van opgestapelde steentjes vormt.

Het is moeilijk souplesse te prediken op een ondergrond die bij elke stap het gevoel geeft dat hij gisteren nog een geologisch conflict heeft uitgevochten.

Souplesse op schuurpapier

In zijn handreiking had Pieter een heel hoofdstuk gewijd aan souplesse: het vermogen om soepel te bewegen, je arm vrij te laten zwaaien, je lichaam als één vloeiende lijn te laten meelopen met de worp. Dat was allemaal uitstekend, zolang men op een redelijk terrein speelde.

Op Domaine Sainte Marie is het terrein echter een eigen personage. Een licht vijandig personage, met een voorkeur voor het saboteren van goede bedoelingen.

Souplesse? De knieën willen wel, maar de enkels twijfelen zodra het grind onder de zool begint te schuiven als een slecht geïnformeerde politiek commentator.

Lenigheid? Het lichaam zakt nog net in gehurkte positie, maar de hersenen fluisteren: "Als je nu opstaat, breek je iets."

Nuchterheid? Die is er, tot het moment dat een volmaakt geplaatste boule via één verborgen kiezelsteen transformeert in een soort metalen flipperbal.

Pieter moest toegeven: het is niet eenvoudig om een handreiking vol elegante adviezen uit te voeren op een baan waar elke stap klinkt als de soundtrack van een zandstraalbedrijf.

Souplesse, zo schreef hij, vraagt om vertrouwen in de ondergrond. Op Domaine Sainte Marie vraagt souplesse in de eerste plaats om een goede fysiotherapeut en een stevige dosis zelfrelativering.

Stoïcijn op slippers

Een ander hoofdstuk – Ferron noemde het liefdevol "dat moralistische stuk" – ging over stoïcijn kunnen zijn. Over het vermogen om innerlijk kalm te blijven, zelfs als de boule nét over de lijn rolt of de tegenstander een bastaardpunt maakt dat alleen met hulp van drie engelen en een slecht afgestelde zwaartekracht tot stand kon komen.

Stoïcijn zijn is al lastig op een egale baan. Het vergt:

- Zelfbeheersing.
- Ademhalen.
- Niet roepen.
- Geen excuses zoeken in het universum.

- Op een grindbaan is stoïcijn zijn een fulltime functie.

Je moet:
- Rustig blijven als je boule op een steentje stuitert en ineens een heel eigen carrièrepad kiest;
- Kalm blijven als de tegenstander zegt "tja, terrein is voor iedereen hetzelfde", terwijl je innerlijk precies weet dat zijn helft van de baan door een onbekende hand gelakt, gevlakt en gezegend is;
- Vriendelijk blijven als iemand opmerkt dat je "te hard hebt gespeeld", terwijl jij vooral het gevoel hebt dat je door een archeologische opgraving bent gelopen.

Pieter zag het gebeuren: de handreiking preekt stoïcijnse kalmte, maar het grind preekt kort lontje en lange monologen. Het vraagt een bovenmenselijke nuchterheid om niet ieder puntverlies toe te schrijven aan het feit dat de camping ooit besloten heeft dat "grind zo mooi staat".

Nuchterheid onder een parasol

Nuchter kunnen blijven, schreef Pieter, is een kernkwaliteit van de goede boulesspeler. Nuchterheid in de zin van:
- Geen complotten zien in elke verloren werpronde,
- Niet elk misschot wijten aan de stand van de zon,
- Accepteren dat ook jij wel eens te kort, te lang of gewoon verkeerd gooit.

Maar op Domaine Sainte Marie is de verleiding groot om nuchterheid te verwarren met resignatie.

De combinatie van:
- Warmte,
- Rosé die zich vermomt als dorstlesser,
- Grind dat zich vermomt als vijand,
- En tegenstanders die zich vermommen als vrienden,

maakt dat een mens al snel denkt: “Ach, laat maar. Het is toch gezellig?”

En dat ís het ook. Dat is meteen het probleem.

Waar Ferron droomt van technisch volmaakte partijen, droomt de gemiddelde Krasse Knar vooral van een goede anekdote voor bij het avondeten. Waar de handreiking spreekt over houding, discipline en souplesse, spreekt de camping over “nog ééntje dan” en “morgen beter”.

Pieter moest eerlijk zijn: zijn zorgvuldig opgebouwde betoog over lichaamshouding, spelpsychologie en strategie maakt een redelijke kans om in de praktijk te eindigen als onderzetter onder een pastisglas.

De tien hoofdstukken en de harde bodem

In de tien hoofdstukken heeft Pieter – met dank aan Ferron – een hele stoet kwaliteiten beschreven:

- Souplesse van arm en geest,
- Lenigheid van lichaam én gedachten,
- Stoïcijns incasseringsvermogen,
- Nuchterheid in winst en verlies,
- Discipline in voorbereiding,
- Respect voor tegenstander, organisatie en scheidsrechter,
- Tactisch inzicht,
- Teamgevoel,
- Zelfbeheersing,
- En humor als smeerolie tussen al dat serieuze gedoe.

Het probleem is niet dat deze deugden overbodig zijn. Integendeel. Het probleem is dat ze op Domaine Sainte Marie keihard botsen op een ondergrond die geen enkele neiging heeft om zich te voegen naar theorie.

De baan herinnert iedereen eraan dat:

- De mooiste souplesse kan worden geridiculiseerd door één slecht geplaatste kiezelsteen;
- De beste stoïcijn even wankel wordt als zijn enkel een rare klap krijgt;
- De meest nuchtere speler toch een keer zal mompelen: "Dit kán gewoon niet, hoor."

En dus trekt Pieter, met tegenzin en een glimlach, zijn conclusie.

Conclusie: Parels, zwijnen en grind

De handreiking is goed. Misschien wel beter dan de camping verdient. Zij is opgebouwd met zorg, getoetst aan de wijsheid van Ferron, getest tegen de menselijke zwaktes van Pieter zelf. Zij staat vol adviezen die, op een fatsoenlijke baan, het verschil kunnen maken tussen dwaasheid en vakmanschap.

Maar het Krasse Knarren Boulestoernooi is geen laboratorium. De deelnemers:

- Lezen voor zover hun leesbril reikt,
- Knikken op de juiste momenten,
- Herkennen zich in de passages over gebrek aan souplesse, lenigheid en stoïcijnse rust,
- En besluiten vervolgens dat het "vooral om de lol gaat".

De camping:

- Blijft uitblinken in gastvrijheid, gezelligheid en illusie,
- Maar houdt haar banen – charmant, grillig en licht sadistisch – in het grind.

En zo komt Pieter tot zijn slotsom: Hij heeft parels gestrooid. Fijne, glanzende, met liefde geslepen parels van inzicht, ervaring en lichte zelfspot. Maar hij heeft ze gestrooid op

grind. En ergens tussen dat grind lopen zwijnen rond die zichzelf liefkozend “Krasse Knarren” noemen.

Toch is hij niet helemaal ontmoedigd. Want misschien, heel misschien, is er ergens één deelnemer die:

- Zijn voeten net iets bewuster neerzet,
- Zijn arm net iets soepeler zwaait,
- Zijn woede net iets sneller inslikt,
- Zijn nuchterheid net iets langer bewaart,
- En na afloop zegt: “Weet je, dat boek van Pieter… hij had ergens wel een punt.”

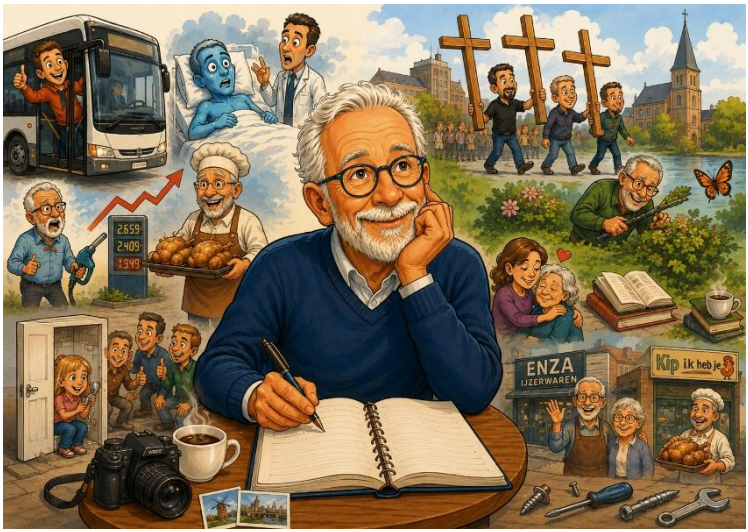
En voor die ene, dacht Pieter, was het al de moeite waard.

De rest? Die blijft vrolijk struikelen over het grind. Maar dan tenminste met de geruststellende wetenschap dat er ergens, in een kast op Domaine Sainte Marie, een handreiking ligt die precies uitlegt hoe het beter had gekund.

En dat is, voor een pottenkijker, misschien wel de mooiste illusie van allemaal.

Over de schrijver

De man die keek voordat hij gooide

Er zijn schrijvers die pas beginnen zodra er iets groots gebeurt. Een staatsgreep, een watersnood, een kabinetsval met morele bijsluiter. En dan heb je Pieter Pottenkijker. Die ziet een man op een campingstoel langzaam zijn boule oppoetsen met de ernst van een horlogemaker, kijkt naar een but dat op drie meter van een verdroogde platanenwortel ligt alsof het daar een bestuursfunctie vervult, en denkt: ja, hier wordt het interessant. Niet omdat het spectaculair is, maar juist omdat het zich niet uitslooft. Het leven, wist Pieter, komt zelden met fanfare. Meestal komt het in sandalen.

Onder de naam Pieter Pottenkijker schrijft Peter Paul J. Doodkorte over dat merkwaardige grensgebied waar het gewone net iets te veel betekenis krijgt om nog achteloos te mogen passeren. Zijn blik is niet gehaast, niet luidruchtig en al helemaal niet van het soort dat de wereld slechts gebruikt als

decor voor een eigen mening. Nee, Pieter kijkt zoals sommige mensen naar regen luisteren: aandachtig, licht wantrouwig en met de stille hoop dat er ergens een inzicht tussen de druppels door valt. In dit boek is dat inzicht opvallend vaak van staal, rond van vorm en onderweg naar een klein houten lot.

Pieter is namelijk geen schrijver die boven zijn onderwerp gaat hangen als een presentator bij een streekmarkt die plots de beschaving komt duiden. Hij schuifelt er eerder omheen, met notitieboekje in de binnenzak en een lichte achterdocht jegens mensen die al te snel beweren dat iets "heel simpel" is.

Zo is ook dit boek opgebouwd: niet als een handleiding van de soort waarbij men na drie bladzijden verlangt naar koffie en administratief verlof, maar als een reeks overpeinzingen waarin pétanque steeds opnieuw verschijnt als spel, spiegel en sociale komedie. Dat het daarbij geregeld gaat over houding, zelfbeheersing, tactiek en de morele gevaren van overmoed, is geheel in overeenstemming met de opzet van het boek, waarin techniek nooit louter techniek blijft maar altijd iets menselijks blootlegt.

Want dat is misschien wel het meest Pottenkijkeriaanse aan deze handreiking: zij doet alsof zij over boules gaat, terwijl zij intussen onverstoorbaar de mens staat te bekijken. De beginner die denkt dat enthousiasme een vorm van kunde is. De tireur die zwijgen zou moeten leren, maar liever eerst applaus organiseert. De pointeur die het vuile werk doet zonder daar een aria van te maken. De milieu die andermans puinhoop moet ombouwen tot iets wat nog op samenhang lijkt. Het zijn geen louter speltypes, maar herkenbare bewoners van iedere vereniging, camping, organisatie en familieapp waarin minstens eenmaal per week iets onnodig ingewikkeld wordt gemaakt.

Peter Paul J. Doodkorte heeft in Pieter Pottenkijker een figuur geschapen die tegelijk nabij en licht ontregelend is.

Nabij, omdat hij schrijft over mensen zoals ze werkelijk bestaan: een tikje ijdel, een beetje aandoenlijk, vaak goedbedoelend en opvallend vatbaar voor kleine misverstanden met groot gevolg. Ontregelend, omdat hij dat alles ziet zonder er cynisch van te worden. Dat is zeldzaam.

Er zijn genoeg schrijvers die het alledaagse alleen verdragen door het neerbuigend te behandelen, alsof een plastic stoeltje, een kromme worp of een slecht getimede opmerking beneden hun waardigheid zou zijn. Pieter doet het omgekeerd. Hij geeft het gewone precies zoveel aandacht dat het zijn waardigheid terugkrijgt.

Dat zie je ook in de stijl van dit boek terug. De toon is lichtvoetig, maar niet leeg; overdreven, maar nooit vrijblijvend; geestig, maar steeds met een onderlaag van oprechte belangstelling.

Een misser is bij Pieter zelden alleen een misser. Het is ook een pedagogisch moment, een sociale onthulling, een stukje amateurfilosofie in vluchtige vorm. Een boule die verkeerd stuitert, krijgt in zijn zinnen bijna het statuut van een karaktertest. Een speler die te snel praat, verraadt meer dan hem lief is. En ergens tussen grind, but en beschaafde wanhoop verschijnt dan plots iets wat op waarheid lijkt, zij het in vakantiebroek en met stof op de schoenen.

Men zou dus kunnen zeggen dat Pieter Pottenkijker geen auteur is die over pétanque schrijft, maar een auteur die via pétanque de mens benadert. Dat is iets anders. Voor hem is het terrein nooit slechts ondergrond. Het is medespeler, tegenspreker en soms zelfs een wat sadistische leermeester.

De boule is niet louter materiaal, maar bondgenoot, excuus en spiegel van vertrouwen. En het but, dat kleine houten machtscentrum, is in zijn wereld geen hulpmiddel maar een voorstel aan de werkelijkheid. Zulke verschuivingen zijn kenmerkend voor de manier waarop dit boek is geschreven: het tilt het kleine niet op tot grootspraak, maar laat zien dat het kleine allang groot genoeg was voor wie bereid is goed te kijken.

Daarmee past Pieter Pottenkijker naadloos in dit boek, niet alleen als naam op het omslag, maar als houding. Hij is de chroniqueur van wat men anders zou laten liggen. De socioloog van het grind. De veldwerker van de misser. De man die begrijpt dat beschaving zich niet alleen toont in parlementen en paleizen, maar ook op een baan waar iemand zijn derde boule te hard speelt en daarna doet alsof het een tactische keuze was. Zulke momenten interesseren hem, omdat daar de menselijke maat zichtbaar wordt: niet in de grote verklaringen, maar in de kleine pogingen om waardig te blijven terwijl de werkelijkheid net iets anders terugkaatst dan gehoopt.

Misschien is dat ook de reden waarom Peter Paul J. Doodkorte achter dit pseudoniem zo geloofwaardig schuilgaat. Niet om zich te verstoppen, maar om scherper te kunnen zien. Sommige namen zijn geen masker, maar gereedschap. Pieter Pottenkijker is zo'n naam: hij maakt een bepaalde blik mogelijk, een mengsel van mildheid, precisie, verwondering en een heel lichte neiging om het absurde nooit onbenoemd te laten. Onder die naam mag een campingtoernooi ineens iets onthullen over eergevoel. Een meetlint over rechtvaardigheid. Een pet over concentratie. Een grindbaan over de grenzen van de menselijke beheersing.

En zo bezien is dit boek niet alleen een handreiking over pétanque, maar ook een kleine oefening in aandacht. Kijken vóór het oordelen. Luisteren vóór het roepen. Begrijpen dat

achter een komische situatie vaak iets serieus schuilgaat, en achter iets serieus meestal ook weer een beetje komedie. Dat is de ruimte waarin Pieter Pottenkijker zich thuis voelt. Niet aan de kant van de borstklopperij en ook niet aan die van de minachting, maar precies ertussenin: waar mensen hun best doen, zich vergissen, zich herstellen, en soms even iets van zichzelf laten zien zonder dat meteen te merken.

Slotpassage.

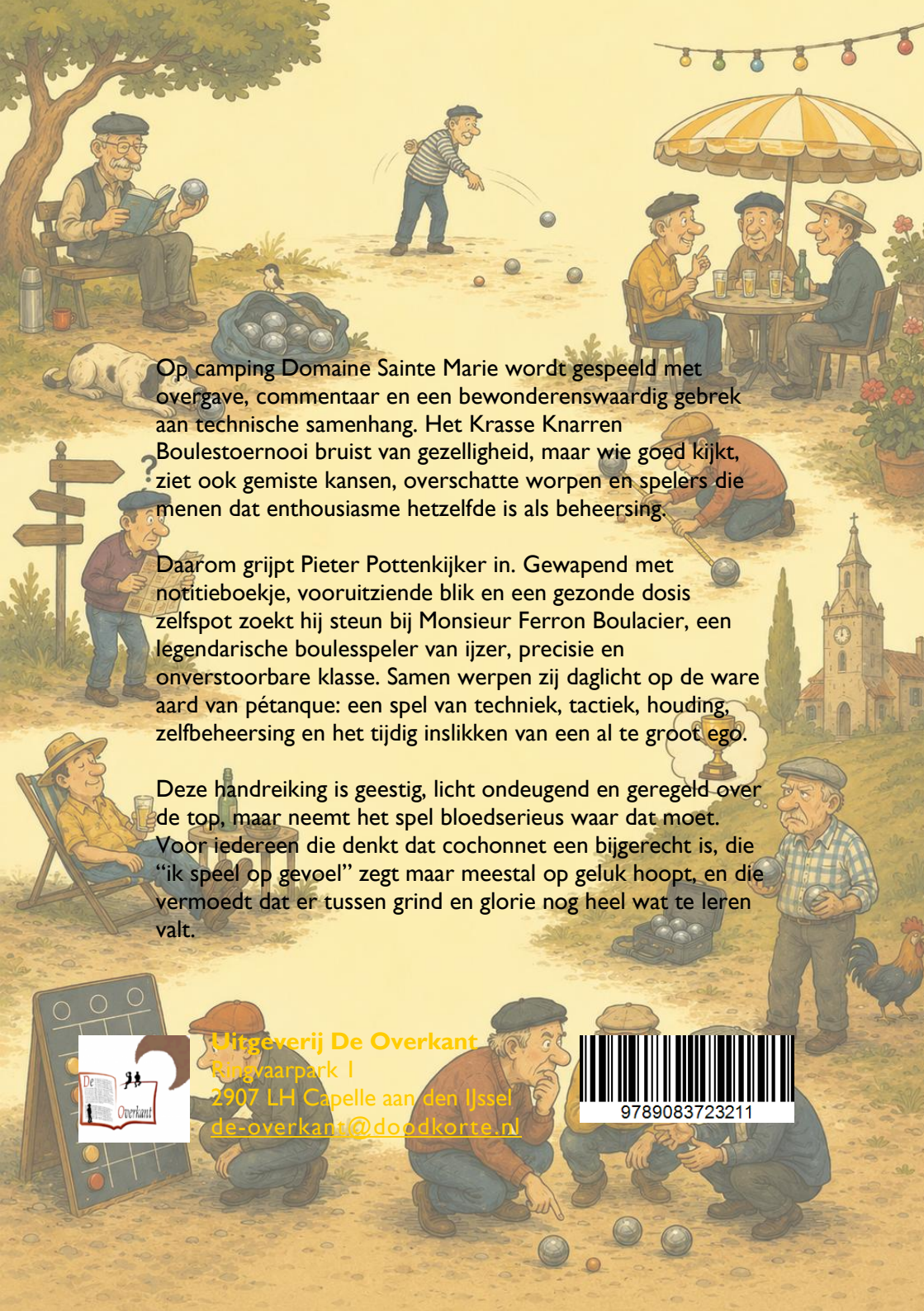
Pieter Pottenkijker zou vermoedelijk zelf het liefst een stap opzij doen bij zoveel woorden over zijn persoon. Hij is niet het type dat graag langdurig in het volle licht gaat staan, tenzij dat licht toevallig op een steentje valt dat het spel verpest en dus nadere bestudering verdient. Maar wie dit boek leest, merkt al snel dat hier niet alleen een onderwerp aan het woord is, maar ook een manier van kijken. Een manier die het alledaagse niet kleiner maakt, maar juist openlegt tot er iets in zichtbaar wordt dat eerst verborgen bleef. En dat is, in tijden van haastige meningen en grote gebaren, een niet te onderschatten gave. De man keek, schreef en glimlachte een beetje scheef. Precies daardoor viel het licht er beter op.

Bibliografie

Peter Paul/Pieter publiceerde eerder bij Uitgeverij De Overkant de volgende werken:

9789080412538	Peter Paul J. Doodkorte	Als ik stil ben / versjes, gedichten op de dood / druk 1	De Overkant
9789080412521	Peter Paul J. Doodkorte	Even stilstaan / lichtpuntjes en vreugdevuurtjes van en voor mensen / druk 1	De Overkant
9789080412545	Peter Paul J. Doodkorte	Kunststukjes / overwegingen en ver-dichtjes naar aanleiding van kunst(-beleving) / druk 1	De Overkant
9789080412576	Peter Paul J. Doodkorte	In ongewone stilte / ver-dichtjes in dagen van coronapandemie / druk 1	De Overkant
9789080412552	Peter Paul J. Doodkorte	Van harte jarig zijn / ver-dichtjes bij een verjaardag / druk 1	De Overkant
9789080412507	Peter Paul J. Doodkorte	Het stille ervaren / ver-dichtjes bij de dood / druk 1	De Overkant
9789080412583	Peter Paul J. Doodkorte	Met hart en Ziel / Het mysterie van niks en oneindig genot / druk 1	De Overkant
9789080412590	Peter Paul J. Doodkorte	Scheefpoepen / Pieter Pottenkijker en Het mysterie van het vreemdgaan / druk 1	De Overkant
9789083348308	Peter Paul J. Doodkorte	De magie van Domaine Sainte Marie / Pieter Pottenkijker op zoek naar magie / druk 1	De Overkant
9789083348315	Peter Paul J. Doodkorte	De stilte fluistert / ver-dichtjes over onvergetelijk leven / druk 1	De Overkant
9789083348322	Peter Paul J. Doodkorte	Oud, maar zeker niet out! / Het mysterie van de Krasse Knarren / druk 1	De Overkant
9789083348346	Peter Paul J. Doodkorte	Prikkelende overdenksels / Pieters gebundelde kijk op de zaak | 2 / druk 1	De Overkant
9789083348360	Peter Paul J. Doodkorte	Pieters' prikkelspraak / Pieter's provoking speech | Le discours Provocateur de pieter / druk 1	De Overkant
9789083348339	Peter Paul J. Doodkorte	Prikkelende gedachten / stimulating thoughts | pensées stimulantes / druk 1	De Overkant
9789083348384	Peter Paul J. Doodkorte	De Knikkerkronieken / Pieters' tractaat over tactiek en tranen / druk 1	De Overkant
9789083348353	Peter Paul J. Doodkorte	Geen vergeefs beroep / Een hulpverleningsvorm dreigde te verdwijnen. De daarop geattendeerde	De Overkant

		Tweede Kamer der Staten-Generaal voorkwam dat. / druk Heruitgave	
9789083348377	Peter Paul J. Doodkorte	Het Mysterie van het Ego / Pieter Pottenkijker en het raadsel van de grootspraak / druk 1	De Overkant
9789083348391	Peter Paul J. Doodkorte	Noa 18 / 17 augustus 2025 / druk 1	De Overkant
9789083609409	Peter Paul J. Doodkorte	Het mysterie van het bonzend hart / druk 1	De Overkant
9789083609416	Peter Paul J. Doodkorte	Gebundeld daglicht / Pieters' Daglicht over Denkdingen / druk 1	De Overkant
9789080412569	Peter Paul J. Doodkorte	Het mysterie van de en het Lot / Pieter Pottenkijker en de speling van het lot / druk 1	De Overkant
9789083609423	Peter Paul J. Doodkorte	De avonturen van Binkie Toto	De Overkant
9789083609430	Peter Paul J. Doodkorte	Boaz – Dromen tussen straat en stadion	De Overkant
9789083609447	Peter Paul J. Doodkorte	Tussen beleid en leefwereld – Verruim de horizon	De Overkant
9789083609454	Peter Paul J. Doodkorte	Team Glans – Avonturen op de piste	De Overkant
9789083609461	Peter Paul J Doodkorte	Verzameld Daglicht / Pieters' Daglicht over Denkdingen / deel 2	De Overkant
9789083609478	Peter Paul J. Doodkorte	Benthe's Quirk	De Overkant
9789083609485	Peter Paul J. Doodkorte	Het meel van de waarheid	De Overkant
9789083609492	Peter Paul J. Doodkorte	Verruimd Pragmatisme - Een menselijk kompas voor het sociaal domein	De Overkant
9789083723204	Peter Paul J. Doodkorte	Een ander daglicht / Pieters' Daglicht over Denkdingen / deel 3	De Overkant
9789083723211	Peter Paul J. Doodkorte	Au grand jour sur la pétanque – in vol daglicht over de pétanque	De Overkant

Op camping Domaine Sainte Marie wordt gespeeld met overgave, commentaar en een bewonderenswaardig gebrek aan technische samenhang. Het Krasse Knarren Boulestoernooi bruist van gezelligheid, maar wie goed kijkt, ziet ook gemiste kansen, overschatte worpen en spelers die menen dat enthousiasme hetzelfde is als beheersing.

Daarom grijpt Pieter Pottenkijker in. Gewapend met notitieboekje, vooruitziende blik en een gezonde dosis zelfspot zoekt hij steun bij Monsieur Ferron Boulacier, een legendarische boulesspeler van ijzer, precisie en onverstoorbare klasse. Samen werpen zij daglicht op de ware aard van pétanque: een spel van techniek, tactiek, houding, zelfbeheersing en het tijdig inslikken van een al te groot ego.

Deze handreiking is geestig, licht ondeugend en geregeld over de top, maar neemt het spel bloedserieus waar dat moet. Voor iedereen die denkt dat cochonnet een bijgerecht is, die “ik speel op gevoel” zegt maar meestal op geluk hoopt, en die vermoedt dat er tussen grind en glorie nog heel wat te leren valt.

Uitgeverij De Overkant
Ringvaarpark 1
2907 LH Capelle aan den IJssel
de-overkant@doodkorte.nl

9789083723211